

TOEKOMSTVISIE SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJKE VOORZIENINGEN IN HET OUDE WESTEN

EINDRAPPORT

TOEKOMSTVISIE SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJKE VOORZIENINGEN IN HET OUDE WESTEN

EINDRAPPORT

COLOFON

Opdrachtgever	Centrumraad Rotterdam, Ellen Perik (gebiedsmanager Oude Westen) Woonstad Rotterdam, Erik Hoeflaak (programmamanager Oude Westen)
Opdrachtnemer	Greeven & van der Ven advies www.vennootinleefkwaliteit.nl
Auteur	Hugo Greeven Con Zaat
Mmv	Labyrinth Onderzoek, Utrecht Vision Included, Rotterdam
Datum	Januari 2010

INHOUD

1	Inleiding	7
1.1	De onderzoeksopdracht	7
1.2	De onderzoeksaanpak	7
1.3	Leeswijzer	9
2	Samenvatting	11
3	De wijkvisie als inspirerend fundament	13
3.1	De wijkvisie als basis van vernieuwing	14
4	Voorstel programmatische invulling	15
4.1	Ontmoeten & samenleven	15
4.2	Gezondheid & sport	16
4.3	Leren & opgroeien	17
4.4	Verantwoording vanuit het bewonersonderzoek	17
4.5	Verantwoording vanuit het onderzoek onder aanbieders	18
4.6	Verantwoording vanuit de toetsingscriteria	19
5	Ruimtelijke Uitwerking	21
5.1	De clusters ruimtelijk georganiseerd	21
5.1.1	Ontmoeten & samenleven	22
5.1.2	Leren & opvoeden	24
5.1.3	Gezondheid & sport	25
5.1.4	Cultuur	26
5.2	Verantwoording vanuit de ruimtelijke analyse	27
5.3	Analyse van de ruimtelijke structuur	28
5.4	Verantwoording vanuit het bewonersonderzoek	30
5.5	Verantwoording vanuit het onderzoek onder aanbieders	31
5.6	Verantwoording vanuit het toetsingskader	31
6	Het vervolg	33
6.1	De consultaties	33
6.2	De weg naar realisatie	34
6.3	Uitvoeringsstappen	35
Bijlage:		
Criteria voor Sociaal Maatschappelijke Functies in het Oude Westen		37

1 INLEIDING

Eind 2008 kreeg ons bureau – Greeven & van der Ven advies – van de Centrumraad het verzoek een onderzoek uit te voeren naar de sociaal-maatschappelijke voorzieningen in de Rotterdamse wijk Het Oude Westen. De vraag kwam voort uit de recentelijk opgestelde wijkvisie 'Binden en verleiden'. Eén van de actiepunten van de wijkvisie is om de goede voorzieningen in de wijk te behouden en waar mogelijk te versterken of te herontwikkelen.

Uit het eerste oriënterende gesprek met de opdrachtgever bleek dat er in de voorgaande jaren diverse onderzoeken waren uitgevoerd naar de sociaal-maatschappelijke voorzieningen in het Oude Westen. Kenmerkend voor genoemde onderzoeken was dat de nadruk lag bij het huisvestingsvraagstuk van de voorzieningen en in mindere mate bij de inhoudelijke programmering van het totale aanbod op de gebieden zorg, welzijn, onderwijs, cultuur en sport. Bovendien ging de meeste aandacht – overeenkomstig de gegeven opdracht destijds - uit naar de toekomst van Odeon, zie bijvoorbeeld de titel van het rapport van Septool uit 2007: 'Het Odeon: anders dan was voorzien'. Juist vanwege die specifieke aandacht (invalshoek/doelstelling) in de betreffende onderzoeken kwam het uiteindelijk niet tot politieke besluitvorming, wat overigens niets zegt over de kwaliteit van het geleverde advies.

In onze optiek was het essentieel lering te trekken uit de voorgaande onderzoekstrajecten, zowel qua inhoud als aanpak van de opdracht. Op grond hiervan maakten we een start via een Project Start Up: een eendaagse bijeenkomst met vertegenwoordigers vanuit de gemeente Rotterdam, Woonstad en enkele bewoners. Op basis van de Project Start Up hebben we de onderzoeksopdracht vormgegeven, gebaseerd op de geleerde lessen uit voorgaande trajecten.

Zoals al aangegeven is de wijkvisie het uitgangspunt van het onderzoek. Deze visie is opgesteld door de Centrumraad en Woonstad Rotterdam en schetst de toekomstvisie voor de wijk Het Oude Westen. De ambitie is om het Oude Westen aantrekkelijk te maken voor zowel de huidige bewoners en ondernemers als nieuwe bewoners en ondernemers die bewust kiezen voor een klein kosmopolitisch woonmilieu met een jonge ambitieuze cultuur; eigen en intiem. Het realiseren van die ambitie vraagt onder andere een coherent plan voor de sociaal-maatschappelijke voorzieningen in de wijk dat ten dienste staat van bewoners en ondernemers in de wijk en, waar relevant, van de stad als geheel.

1.1 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

De algemene opdracht van het onderzoek is het definiëren van een – door betrokkenen – gedragen pakket aan sociaal-maatschappelijke functies en de vertaling daarvan in een logische opbouw van een fysieke infrastructuur dat in zijn geheel een bijdrage levert aan de realisatie van de wijkvisie.

Op basis van de doelstelling onderscheiden we de volgende centrale onderzoeksvragen:

1. *Wat dient de inhoud en de kwaliteit te zijn van het aanbod aan sociaal-maatschappelijke functies dat aan sluit bij de behoefte van huidige en toekomstige bewoners en ondernemers én bij de ambities van de wijkvisie?*
2. *Op welke wijze kan het totale aanbod fysiek vorm krijgen zodat er een samenhangend, toegankelijk en kwalitatief geheel aan infrastructuur ontstaat waarin samenwerking tussen de aanbieders meerwaarde oplevert voor hen én de gebruikers?*

Het resultaat van de opdracht is een beslisdocument waarin één of zo nodig meerdere oplossingsrichtingen zijn opgenomen over de inrichting en het aanbod van sociaal-maatschappelijke voorzieningen in het Oude Westen.

1.2 DE ONDERZOEKSAANPAK

In de aanpak bouwden we voort op de ervaringen van eerdere uitgevoerde onderzoeken. Uit de Project Start Up trokken we gezamenlijk vier belangrijke lessen:

- a. De behoefte en de vraag van huidige en toekomstige bewoners en ondernemers dient centraal te staan en niet a priori het huisvestingsvraagstuk van sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Het huisvestingsvraagstuk kan pas beantwoord worden indien er helderheid bestaat over een logische programmering van het aanbod op de gebieden zorg, welzijn, sport, onderwijs en cultuur.
- b. Het draagvlak vanuit de diverse partijen voor de oplossingsrichting(en) is van cruciaal belang. Het uiteindelijk advies dient niet alleen de steun te hebben van de opdrachtgevers (Centrumraad en Woonstad Rotterdam) maar ook van betrokken gemeentelijke diensten, instellingen in de wijk en, niet in de laatste plaats, de bewoners.
- c. Het uiteindelijke advies dient een totaaloplossing te bieden voor het geheel aan voorzieningen in de wijk en moet zich niet enkel richten op één gebouw: het Odeon.
- d. Het besluitvormingsproces dient zorgvuldig ingericht te zijn. Dat stelt eisen aan het draagvlak, zoals genoemd onder b, maar vooral ook aan de wijze waarop de politieke beslissers worden meegenomen in het traject. Frequente terugkoppeling van tussenresultaten aan bijvoorbeeld raadsleden en managers van de stedelijke diensten is van belang zodat het uiteindelijke advies wordt beschouwd als het laatste – logische en vanzelfsprekende - puzzelstukje.

Het onderzoek kende uiteindelijk twee fasen, een tweede fase bleek noodzakelijk om aanvullende informatie te verkrijgen om tot een gedegen advies te komen. De algemene onderzoeksopdracht bleef gehandhaafd. De eerste fase bestond uit de volgende stappen:

- Een deskresearch op grond van beschikbare documenten;
- Een breed interview onder individuele bewoners en ondernemers in de wijk, uitgevoerd door meertalige interviewers;
- Een serie focusgesprekken met specifieke doelgroepen;
- Een interviewronde onder belangrijke aanbieders / instellingen;
- Een eendaagse workshop met deelname van vertegenwoordigers van de opdrachtgevers, de instellingen en wijkbewoners.

De eerste fase werd afgesloten met een tussenrapport.

De tweede fase kende de volgende stappen:

- Het opstellen van een set criteria die dient als toetsingskader voor de uit te werken oplossingsrichting(en). Deze toetsingscriteria zijn gepresenteerd aan de centrumraad, die daar vervolgens mee heeft ingestemd.
- Een schriftelijke enquête onder alle aanbieders binnen de sectoren zorg, welzijn, onderwijs, sport en cultuur, waarbij het accent lag op hun toekomstvisie ten aanzien van het aanbod, institutionele samenwerking en huisvesting.
- Een ruimtelijke analyse van de wijk.
- Een onderzoek naar de toekomstwaarde van de drie belangrijke voorzieningslocaties in de wijk: Odeon, de Batavier en de Gaffel.
- Een tweedaags werkatelier met deelname van vertegenwoordigers van de Centrumraad, Woonstad Rotterdam en relevante gemeentelijke diensten. Op basis van de onderzoeksuitkomsten zijn we met de deelnemers stapsgewijs tot een concept oplossingsrichting gekomen.
- Vervolgens hebben we het concept gepresenteerd aan de diverse partijen om draagvlak te verwerven en het concept verder te verfijnen op basis van discussie-uitkomsten.

In beide fasen zijn belangrijke delen van het onderzoek uitgevoerd in samenwerking met het Onderzoeksbureau Labyrinth uit Utrecht. De uitkomsten van beide fasen liggen nu in dit rapport voor u.

1.3 LEESWIJZER

In het volgende hoofdstuk geven we kort de Wijkvisie 'Binden en verleiden' weer en de invloed van dit document op de totstandkoming van het voorstel. In hoofdstuk 3 gaan we in op het eerste deel van de ontwikkelde toekomstvisie voor de sociaal-maatschappelijke voorzieningen: de programmatische invulling. In hoofdstuk 4 geven we vervolgens de ruimtelijke invulling van het voorstel waarin we laten zien hoe de diverse functies opnieuw gehuisvest kunnen worden. In hoofdstuk 5 gaan we in op de vervolgstappen die nodig zijn om dit nieuwe toekomstperspectief in diverse stappen verder te ontwikkelen.

2 SAMENVATTING

In dit document presenteren we een toekomstvisie voor de sociaal-maatschappelijke voorzieningen in het Oude Westen, waarin de vijf sectoren zorg, welzijn, sport, onderwijs en cultuur hun plek hebben. Deze visie is gebaseerd op interviews, enquêtes en gesprekken met bewoners, professionele instellingen, vertegenwoordigers van gemeentelijke diensten, de Centrumraad en van de woningcorporatie Woonstad. De uitkomsten van de diverse onderzoeksstappen zijn samengebracht in het voorliggende advies.

Bij de opbouw van de toekomstvisie spelen twee hoofdvragen een rol:

1. *Wat dient de inhoud en de kwaliteit te zijn van het aanbod aan sociaal-maatschappelijke functies dat aansluit bij de behoefte van huidige en toekomstige bewoners en ondernemers én bij de ambities van de wijkvisie?*
2. *Op welke wijze dient het totale aanbod gehuisvest te worden zodat er een samenhangend, toegankelijk en kwalitatief geheel aan voorzieningen ontstaat waarin samenwerking tussen de aanbieders meerwaarde oplevert voor hen én de gebruikers?*

De inhoud en kwaliteit van het aanbod aan functies is in de toekomstvisie leidend, de huisvesting van voorzieningen is daarbij een ondersteunend element. Stenen alleen verhogen immers niet de kwaliteit van het aanbod, noch de kwaliteit van de aanbieders die het aanbod leveren.

De Wijkvisie 'Binden en verleiden' heeft de basis gelegd onder het oplossingsscenario. Op de eerste plaats benoemt de Wijkvisie een aantal thema's die meer aandacht en investering vragen om de wijk een kwaliteitsimpuls te geven. Enkele thema's zijn in dit kader van belang: leren & opgroeien, ontmoeten & samenleven en sport. Omdat onderzoek aangeeft dat de gezondheidssituatie van bepaalde groepen wijkbewoners aandacht behoeft hebben wij het thema gezondheid toegevoegd bij sport.

Op de tweede plaats geeft de Wijkvisie aan dat het aanbod aan functies niet alleen huidige wijkbewoners met hun specifieke behoeften en vragen moet bedienen maar ook 'verleidend' dient te zijn om nieuwe groepen bewoners naar de wijk te trekken. Daarmee is niet gezegd dat de huidige bewoners een homogene groep is met een en dezelfde behoefte. Juist de verscheidenheid aan mensen geeft deze wijk haar eigen karakter. De bestempeling van het Oude Westen tot een krachtwijk draagt de aanname in zich dat de wijk bevolkt wordt door mensen in kwetsbare posities maar dat doet de realiteit echter geen recht. Er zijn juist verschillen in termen van inkomenspositie, opleidingsniveau en positie op de arbeidsmarkt. Gemiddelde cijfers van genoemde aspecten geven reden tot zorg maar kenmerken zeker niet alle bewoners. Dat betekent dat de inhoud van het totale aanbod gevarieerd moet zijn zodat het aansprekend en aantrekkelijk is voor al die verschillende bevolkingsgroepen: jong of oud, arm of rijker, gekleurd of wit. De insteek van het aanbod zal dus niet enkel probleem georiënteerd zijn maar moet ook groepen verleiden die zich in een betere uitgangspositie bevinden. Het aanbod dient de identiteit van de wijk te versterken, die zich laat vangen in de termen: kosmopolitisch, jong, eigen en intiem. Het Oude Westen oogt op het eerste gezicht als een dorp in een grote stad met haar eigen dynamiek en leven. Het is echter gelegen in het centrumgebied en kent voorzieningen en winkelstraten met een stedelijke uitstraling. Die dimensie kan een sterkere impuls krijgen zonder dat de identiteit daarmee geweld wordt aangedaan.

In de toekomstvisie groeperen we diverse voorzieningen rond de drie thematische clusters, die voortvloeien uit de Wijkvisie: Leren & opgroeien, Ontmoeten & samenleven en Gezondheid & sport. Wat we hiermee beogen is om organisaties met hun respectievelijke aanbod samen te brengen waardoor op de eerste plaats de onderlinge samenwerking en samenhang van het aanbod gestimuleerd wordt om doelgericht inhoud te geven aan de genoemde thema's. Meer samenwerking en meer samenhang sluit aan bij de wensen van bewoners en aanbieders. Door samenvoeging van functies ontstaan in het gebied tussen het park en de Bajonetlocatie drie thematische kernaccommodaties. Op en rond de huidige locatie van Odeon en de zorginstelling Anthonius ontstaat het cluster Gezondheid & sport waar zorgfuncties en sport samengebracht worden. Er dient hier een sportaccommodatie te komen, onder andere ter vervanging van faciliteiten die het huidige Odeon biedt. De Gaffel wordt als multifunctionele accommodatie nieuw leven ingeblazen waarin welzijnsorganisaties worden ondergebracht die tezamen en in samenhang een bijdrage leveren aan de samenlevingsopbouw van de wijk. Daarnaast kan de Gaffel als buurtcentrum sociaal-cultureel aanbod leveren dat toegesneden is op een diverse vraag. De Gaffel wordt verder verrijkt met een multifunctionele zaal die de huidige theaterzaal van het Odeon gaat vervangen en gebruikt kan worden door diverse organisaties in de wijk voor gelijksoortige activiteiten als momenteel in Odeon. Met de Gaffel geven we zo concreet invulling aan het thematische cluster Ontmoeten & samenleven. Op de huidige

locatie van de basisschool Babylon creëren we een nieuwe brede school waar tenminste twee basisscholen gehuisvest worden, aangevuld met onderwijsondersteunende en kindgerelateerde functies.

Het samenbrengen van voorzieningen op drie centrale locaties in de wijk moet de herkenbaarheid en vindbaarheid vergroten. Daarbij maken we waar mogelijk gebruik van bestaande gebouwen. We benadrukken echter dat de inzet niet is om alle functies te concentreren in deze drie locaties. In de verbindende straten tussen de drie locaties kunnen ook functies worden gehuisvest. Bovendien blijven, verspreid over de wijk, vele voorzieningen en accommodaties bestaan. Zoals de diverse culturele voorzieningen (Watt, Lantaren / Venster en Rotown), de speeltuin aan het Weena, de Batavier als locatie voor volwassenonderwijs of de zorginstelling Leeuwenhoek. Voorzieningen die de levendigheid ook in andere delen van de wijk garanderen.

De oplossingsrichting voor de sociaal-maatschappelijke voorzieningen schetst de lijn naar de toekomst. De oplossingsrichting biedt – zeker met het oog op de programmatische invulling – nog volop ruimte om met bewoners en aanbieders in gesprek te gaan om het plan per cluster verder in te vullen. Nieuwe huisvesting biedt nieuwe kansen voor aanbieders om gezamenlijk een impuls te geven aan nieuwe vormen van samenwerking en samenhang zodat de dienstverlening richting de wijk en haar bewoners doelgerichter en gevarieerder vorm kan krijgen. Bij de verdere uitwerking van de plannen spelen de huidige professionele partijen in de wijk een belangrijke rol. Maar ook zal verder gezocht worden naar nieuwe partners, waaronder commerciële partijen, die de uitdaging aan willen gaan om een aanbod te ontwikkelen dat al die verschillende bewoners daadwerkelijk weet te verleiden en te bedienen. De bewoners, als afnemers van de voorzieningen, krijgen daarbij ook de ruimte en de vrijheid om die inhoud mede vorm te geven.

3 DE WIJKVISIE ALS INSPIREREND FUNDAMENT

'In het stadshart van Rotterdam ligt het Oude Westen, een bruisende wijk met een geheel eigen karakter. Mensen van allerlei pluimage wonen en werken hier samen. Van rasechte Rotterdammers tot buitenlandse studenten, van jonge ondernemers tot gezinnen van uiteenlopende culturen. Je loopt ze allemaal tegen het lijf.'

Met deze zinnen geeft de populaire versie van de Wijkvisie 'Binden en verleiden' een eerste schets van de wijk; het lijkt een tekst uit een wervende folder. Een eerste kennismaking met de wijk maakt inderdaad indruk. De diversiteit aan mensen en culturen, de verscheidenheid aan buurtjes, de West Kruiskade met de eettentjes en winkels waar producten uit alle windstreken verkocht worden, de Nieuwe Binnenweg met de meer luxe winkels van allerlei aard en de veelheid aan horecavoorzieningen. Naarmate je dieper doordringt tot het Oude Westen, wordt het alleen maar complexer om de wijk in een paar zinnen te vatten.

In 2007 wees voormalig minister Vogelaar 40 wijken aan die speciale aandacht vragen, ook het Oude Westen staat op die lijst. Op basis van objectieve criteria als gemiddelde inkomenssituatie, opleidingsniveau, werkloosheidscijfers en aantal sociale huurwoningen werden deze wijken aangemerkt als aandachts-, kracht- of prachtwijken. Onder welke termen ze (ook) benoemd werden, het gaat om wijken die een extra impuls vragen om te voorkomen dat ze zouden 'wegglippen'.

De vraag is in welk opzicht het Oude Westen als een kwetsbare wijk kan worden beschouwd. In de Veiligheidsindex wordt het Oude Westen beschouwd als de minst veilige wijk van Rotterdam. Het is met name de drugs- en jongerenoverlast die de wijk op die manier kleuren. Onderzoek laat zien dat drugsoverlast wordt veroorzaakt door mensen van buiten de wijk. In de Sociale Index uit 2008 krijgt het Oude Westen een score van 5.3, wat overeenkomt met een 14e plek qua rangorde binnen de 64 Rotterdamse wijken. De wijk scoort problematisch tot zwak op de aspecten taalbeheersing, inkomen, gezondheid, passende huisvesting en werk en school in de Sociale Index. In die zin gaat het dus om een wijk waarbij groepen bewoners de Nederlandse taal onvoldoende beheersen, een inkomen hebben onder 110% van het sociaal minimum, met een gemiddeld slechte (ervaren) gezondheid en met een hoog percentage voortijdig schoolverlaters, veel mensen zonder startkwalificatie en met bovengemiddeld veel werkzoekenden. Bovendien is het aandeel sociale huurwoningen groot, waarbij de huisvesting onvoldoende aansluit bij de gezinssituatie (overbewoning). Het gaat om gemiddelde cijfers dus er zijn bevolkingsgroepen die een

betere score laten zien.

Er zijn echter ook aspecten binnen de Sociale Index die een voldoende scoren: de deelname aan sociale en culturele activiteiten, het percentage bewoners dat een actieve bijdrage levert aan de leefbaarheid van de wijk en het percentage bewoners dat langer dan tien jaar in de wijk woont. Deze laatste typering tonen aan dat groepen bewoners zich verbonden en betrokken voelen bij de wijk en bij elkaar. Dat karakteriseert ook meteen het unieke van het Oude Westen: een wijk die zeer divers is samengesteld, zonder dat de ene bevolkingsgroep de andere getalsmatig overheerst en waar tegelijkertijd het bindende wijkgevoel bestaat. We zien dat beeld terug bij wijkbijeenkomsten waar al die groepen vertegenwoordigd zijn. Dat gegeven biedt de wijk zeer zeker kansen.

3.1 DE WIJKVISIE ALS BASIS VAN VERNIEUWING

De Wijkvisie straalt de ambitie uit om een werkelijke investering te willen plegen in het Oude Westen met erkenning voor de bestaande kracht en bijzonderheid van de wijk. De concrete opdracht is om de wijk aantrekkelijker te maken voor de mensen die er wonen en ondernemen en voor nieuw aan te trekken groepen bewoners en ondernemers. Deze investering wordt opgehangen aan vijf thema's:

1. *Wonen*: een geleidelijke verbetering van de woningvoorraad waardoor huidige bewoners de mogelijkheid krijgen een nieuwe stap te zetten in hun wooncarrière en nieuwe bewoners de gelegenheid hebben huisvesting te vinden in een wijk die hen past;
2. *Werken & ondernemerschap*: het versterken van een aantrekkelijk ondernemersklimaat via het verbeteren van de organisatiegraad van ondernemers, het creëren van nieuwe mogelijkheden voor startende ondernemers en het opzetten van leerwerkplaatsen, zodat er een sfeer ontstaat waarin mensen en hun talenten nieuwe kansen krijgen;
3. *Leren & opgroeien*: het versterken van de maatschappelijke positie van bewoners die start bij een goede kwaliteit van onderwijs - inclusief de faciliteiten die dat vraagt - en het creëren van een klimaat waarin kinderen en jongeren goed kunnen opgroeien. Dit vraagt een versterking van de zelfredzaamheid van ouders zodat ze hun kinderen de zorg en ondersteuning kunnen bieden die zij verlangen;
4. *Ontmoeten & samenleven*: het stimuleren van een situatie waarin mensen in al hun variatie elkaar ontmoeten en waarin zij zich betrokken voelen bij elkaar en bij de wijk.
5. *Veiligheid*: het waarborgen van de veiligheid van mensen zodat ze zich thuis en vrij voelen in de wijk.

Op basis van de gezondheidsscan van de gemeente Rotterdam voegen we een zesde thema toe aan deze lijst: gezondheid. De scan laat zien dat de gezondheidssituatie van specifieke groepen in de wijk te wensen overlaat, het is daarom een thema dat meer aandacht vraagt.

6. *Gezondheid*: het verbeteren van de gezondheidssituatie van bewoners in de wijk. Het bevorderen van sport maakt hier onderdeel van uit omdat onderzoek aangeeft dat er in het Oude Westen gemiddeld minder gesport wordt dan in andere Rotterdamse wijken.

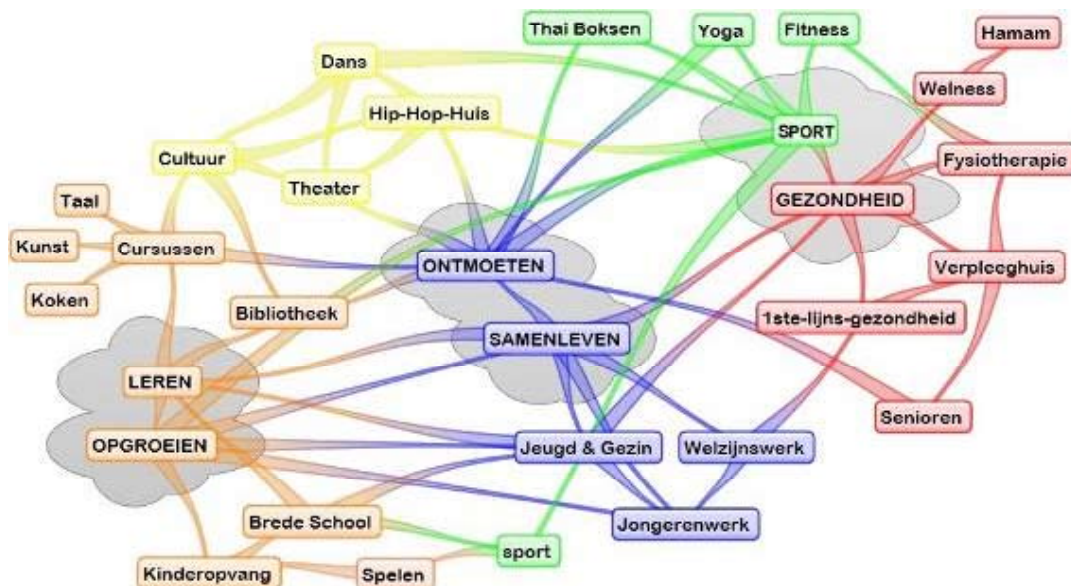
Het aanbod en de kwaliteit van de sociaal-maatschappelijke voorzieningen vormen een belangrijk instrument om op onderdelen de doelen binnen de diverse thema's te helpen realiseren. Daarbij gaat de aandacht vooral uit naar de thema's werken, leren & opgroeien, ontmoeten & samenleven en gezondheid & sport.

De belangrijke uitdaging is om het aanbod aan functies en voorzieningen zo in te richten dat alle – huidige en nieuwe – bewoners gestimuleerd worden er gebruik van te maken. Dat vraagt enerzijds om functies die recht doen aan de huidige context van de wijk waarin specifieke groepen zich op achterstand bevinden. In dat verband gaat het om aanbod dat aansluit bij de problematiek waar deze groepen bewoners mee geconfronteerd worden met als doel hen een nieuw toekomstperspectief te bieden. Een perspectief waarin ze hun talenten kunnen ontplooiën en waarin ze volwaardig mee kunnen doen aan de samenleving. Anderzijds dient het totale aanbod óók passend te zijn voor nieuw aan te trekken bewoners en voor huidige groepen die zich in een betere uitgangspositie bevinden. Dat is in generlei opzicht een pleidooi voor een gescheiden aanbod, juist niet. Het gaat erom dat de diverse bewonersgroepen zich herkennen in het totale aanbod en elkaar daarin ontmoeten. Tenslotte moet het aanbod aansluiten bij de identiteit van de wijk die verwoordt wordt in de vier kernbegrippen:

- a. *Klein kosmopolitisch*: de wijk herbergt en staat open voor een veelheid aan culturen. Dat geeft het Oude Westen dynamiek, energie, passie, kiemkracht en een bijzondere aantrekkingskracht. Dat zien we ook terug in het specialistische winkelaanbod: exclusief, uniek, multicultureel en toegankelijk.
- b. *Jonge cultuur*: in het Oude Westen vinden we jonge kunst en muziek, het is intercultureel en de vernieuwing stroomt binnen, op straat, in kleine theaters. Het ademt ambitie, passie, kiemkracht, experiment en underground. De wijk vormt hiermee een schakelpunt naar de grote theaters.
- c. *Eigen*: het Oude Westen is authentiek, origineel, oorspronkelijk en eerlijk. De wijk bevat een mengelmoes aan bouwstijlen en is toegankelijk door haar open structuur.
- d. *Intiem*: het Oude Westen is ook een woonbuurt, met dicht op elkaar gelegen woonstraten en vele pleintjes. Er zijn buurtwinkels, echte middenstand, alles is dichtbij. Het sociale klimaat is positief, er is respect en tolerantie, mensen voelen zich welkom.

4 VOORSTEL PROGRAMMATISCHE INVULLING

Het onderstaande schema geeft een nieuwe kijk op de inhoudelijke programmatische vormgeving van het totale aanbod aan functies. De Wijkvisie vormt de inspiratiebron. Het schema doet tegelijkertijd ook recht aan de conclusies van het onderzoek onder bewoners en aanbieders in de wijk, zoals u kunt lezen in het vervolg van dit hoofdstuk.

afbeelding: schema van samenhangend programma

In het schema ziet u drie clusters terugkomen:

- Ontmoeten & samenleven
- Gezondheid & sport
- Leren & opgroeien

Het uitgangspunt is dat de huidige en eventuele nieuwe functies geclusterd worden rond de genoemde centrale thema's, zodat er meer samenhang in en een betere profilering van het aanbod ontstaat. Samenhang die nodig is om doelgerichter in te grijpen in de problemen waar de wijk en meer in het bijzonder bepaalde groepen bewoners mee geconfronteerd worden. Een betere profilering is noodzakelijk omdat het aanbod niet alleen probleem geïntendeerd moet zijn maar juist ook bewoners breed moet aanspreken en verleiden. Dat vraagt:

- heldere beleidsdoelen en resultaten op de specifieke thema's;
- een duidelijke regie op de uitvoering van projecten en activiteiten;
- een intensievere samenwerking en afstemming tussen de aanbieders in de wijk;
- inzicht en creativiteit om in te spelen op een gevarieerde behoefte, die huidige en nieuwe bewoners hebben.

Duidelijk is natuurlijk dat er ook veel verbanden tussen de clusters bestaan, bijvoorbeeld tussen Leren (onderwijs) en Sport, waar onderwijs gebruik maakt van de sportaccommodaties.

De aanpak zal leiden tot een aanbod dat laagdrempelig, aantrekkelijk, hedendaags en toekomstbestendig is zodat alle wijkbewoners, nieuw en oud, vinden wat hen past en voor hen nodig is. In de volgende paragrafen lichten we de drie clusters verder toe.

4.1 ONTMOETEN & SAMENLEVEN

Bij Ontmoeten & samenleven gaat het om een clustering van functies die de kwaliteit van samenleven in de wijk bevorderen en versterken, waarin mensen zich betrokken voelen bij elkaar en met hun wijk. Dit wordt enerzijds ingevuld door een aantal basisfuncties, waarbij we concreet doelen op diverse welzijnsfuncties als jeugd- en jongerenwerk, opbouwwerk, ouderenwerk, sociaal-cultureel werk, sportstimulering en recreatie. Ook functies die de kansen van mensen op de arbeidsmarkt vergroten, kunnen hier onderdeel van zijn. Een koppeling met aanwezige wijkkloketten, als de Vraagwijzer, is een goede aanvulling. Anderzijds is het van belang dat het aanbod gevarieerd is en inspeelt op de brede diversiteit aan wijkbewoners en dus niet alleen afgestemd is op de mensen in kwetsbare posities. We denken hierbij aan een eigentijds aanbod: zoals kookworkshops, schilderkunst, beeldhouwen, hiphopcultuur, een aanbod dat aansluit bij het kosmopolitische en jonge karakter van de wijk en bij de talenten die in de wijk wonen.

Geef bewoners, waaronder jongeren, zelf de ruimte om invulling te geven aan de programmering. In zijn algemeenheid gaat het hier vooral om wijkgebonden functies. Het is van belang om aan dit cluster ook een voorziening te koppelen die de ontmoeting tussen bewoners stimuleert, bijvoorbeeld in de vorm van een theatervoorziening en bibliotheek. In zijn totaliteit levert dit cluster aan functies een bijdrage aan de geborgenheid en veiligheid en het culturele welzijn van mensen in de wijk.

4.2 GEZONDHEID & SPORT

Gezondheid is een breed thema dat verband houdt met gezond eten, gezond bewegen, gezond voelen, kortom gezond zijn en leven. We doelen hier allereerst op een clustering van een aantal basisfuncties die tezamen een alomvattend aanbod bieden: eerstelijnszorg, verpleeg- en ouderenzorg en fysiotherapie. Het gaat hierbij om programma's en projecten die de gezondheidsproblemen aanpakken en voorkomen, waarbij specifieke aandacht uitgaat naar bepaalde doelgroepen met eigen gezondheidsproblematiek. Daarnaast gaat het ons ook om functies die aanvullend zijn op het bovengenoemde basispakket en kleur geven aan de identiteit van de wijk. We denken hierbij aan aanbod vanuit de wellnesshoek: beauty, een hammam, massage, gezonde voeding. Het geeft een andere invulling aan het thema gezondheid, waarbij de gezondheidsbeleving centraal staat, waarbij gezondheid staat voor jezelf verwennen, rust en genieten.

We koppelen het thema gezondheid bewust aan het thema sport. Deels omdat het onderzoek aangeeft dat bewoners in het Oude Westen gemiddeld minder sporten dan in andere Rotterdamse wijken. Anderzijds omdat mensen aangeven dat het Oude Westen een moderne sportvoorziening ontbeert. De inzet is te komen tot een kwalitatief goede sportaccomodatatie die ruimte biedt aan schoolsport, verenigingssport, ongeorganiseerde sporten en individuele sporten als fitness. Een dergelijke, laagdrempelige voorziening kan een stimulans zijn voor sportverenigingen, die nu ontbreken in de wijk, om een actieve rol te spelen in het stimuleren en het verbreden van het sportaanbod. Het thema gezondheid én sport geeft ook aanleiding voor interessante combinaties zoals fitness, fysiotherapie en andere activiteiten, die gericht zijn op het verbeteren van de fitheid van de kinderen en andere bewoners (bijvoorbeeld Lekker-fit-scholen).

In zijn totaliteit betreft het hier een combinatie van wijkgebonden en wijkoverstijgend aanbod aan functies. We benadrukken dat er ook een koppeling ligt met welzijnsfuncties.

4.3 LEREN & OPGROEIEN

In het cluster Leren & opgroeien staat het onderwijs centraal. We zetten hier in op een clustering van kindgerelateerde en onderwijsondersteunde functies die de kwaliteit van het onderwijsaanbod versterkt, zoals tussen- en naschoolse activiteiten waar cultuur en bewegingsaanbod een onderdeel van kan zijn. Er zijn vier basisscholen in de wijk die apart van elkaar wijk- en dagarrangementen aanbieden. Gezien de context van de wijk is het van belang deze ontwikkeling verder door te zetten om te komen tot gecombineerde brede scholen, wat ook aansluit bij de ambitie van de Wijkvisie. De problematiek van de wijk vraagt om meer samenhang en samenwerking tussen de scholen en andere organisaties in de wijk om zo gericht te kunnen bijdragen aan een kansrijker toekomstperspectief van leerlingen, waarbij de rol van ouders een onlosmakelijk onderdeel is.

De huidige situatie laat zien dat een kwart van de kinderen naar een basisschool gaat buiten de wijk. De uitdaging van het onderwijsveld mag zijn om deze kinderen én hun ouders te verleiden om te kiezen voor één van de toekomstige brede scholen in de wijk zelf omdat het aanbod en kwaliteit van het onderwijs,

inclusief het dagarrangement, zich onderscheidt van en concurreert met andere scholen in andere wijken.

De huidige nadruk van het onderwijs ligt toch vooral bij de kinderen die met een taal- en/of ontwikkelingsachterstand de basisschool binnen komen. Gegeven de context van de wijk is dit een logisch accent maar basisscholen kunnen werken aan een breder en genuanceerder profiel. Achterstanden bij de leerlingen in de wijk op het gebied van gezondheid vragen ook om extra aandacht en samenwerking met de sportsector bijvoorbeeld als Lekker-fit-scholen.

4.4 VERANTWOORDING VANUIT HET BEWONERSONDERZOEK

Bewoners spreken zich uit voor een laagdrempelig, vindbaar, aantrekkelijk en een gevarieerd aanbod aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Concrete algemene wensen zijn: een beter aanbod gericht op jeugd en jongeren na schooltijd, grotere variatie aan sportaanbod en meer bekendheid met het aanbod vanuit de welzijnssector.

Wijkbewoners waarderen het huidige brede en diverse aanbod maar het onderzoek laat zien dat het gebruik van bepaalde voorzieningen achterblijft. Zo wordt er gemiddeld minder gesport in het Oude Westen dan in andere Rotterdamse wijken. Het aanbod vanuit de welzijnssector wordt vooral gebruikt door een beperkte groep bewoners. De reden daarvoor is onbekendheid met het aanbod bij de gemiddelde wijkbewoner en de inhoud van het aanbod.

Opvallend is dat mensen aangeven een breed aanbod aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen in de wijk te waarderen. Tegelijkertijd benadrukken mensen dat ze er zelf weinig gebruik van maken. Een oorzaak is dat mensen door de veelheid van het aanbod het overzicht verliezen, dat zien we vooral bij bewoners die nog maar kort in de wijk wonen. Een andere oorzaak is dat bewoners vooral lijken te redeneren vanuit het algemeen belang: het is goed dat er een aanbod is voor de buurman of -vrouw maar het aanbod is minder toegesneden op de eigen behoefte of wensen. Nieuwe bewoners geven aan dat ze het aanbod en vooral de locaties niet aantrekkelijk vinden, wat hen er van weerhoudt zich op de hoogte te stellen van het aanbod.

Een en ander stelt eisen aan de professionele aanbieders: zij zullen óók vanuit een eigen wijkanalyse en kennis van de diverse vraag een samenhangend aanbod moeten formuleren zodat ze bestaande en nieuw te verleiden groepen kunnen bedienen. De Wijkvisie dient in dat opzicht vooral als kapstok gebruikt te worden.

Wat zeggen deze gegevens ons over het hierboven gepresenteerde voorstel?

- Bewoners hechten waarde aan een breed pakket aan voorzieningen met een grote mate van wijkgerichtheid.
- Het totale aanbod moet divers zijn zodat het meerdere behoeften en wensen kan bedienen.
- Het totale aanbod moet beter herkenbaar zijn zodat het gebruik toeneemt.

4.5 VERANTWOORDING VANUIT HET ONDERZOEK ONDER AANBIEDERS

Binnen de benoemde thema's kent de wijk verschillende aanbieders, in sommige gevallen ook met een gelijksoortig aanbod. Hoewel aanbieders in meer of mindere mate onderling samenwerken, constateren ze zelf dat de samenwerking intensiever kan. Intensievere samenwerking, zo stellen de partijen, leidt tot een beter kwalitatief aanbod, een efficiëntere aanpak van centrale problemen in de wijk en tot effectievere onderlinge afstemming. Aanbieders benadrukken dat ze in dat verband sturing missen van de kant van de gemeente en meer in het bijzonder vanuit de Centrumraad. We hebben geconstateerd dat de Wijkvisie en het daaruit voortvloeiende Actieprogramma bij lang niet alle professionals bekend is.

Aanbieders zijn via een enquête gevraagd naar hun visie op toekomstige samenwerking. Daar komen een aantal beelden uit naar voren. Op de eerste plaats zijn aanbieders van mening dat er binnen de eigen sector nauwer met elkaar moet worden samengewerkt. Neem bijvoorbeeld partijen die activiteiten aanbieden ten behoeve van de jeugd: meer onderlinge samenwerking en afstemming leidt tot meer efficiency en een meer gerichte aanpak waarbij iedere instelling vanuit eigen kracht en specialisme een bijdrage levert. Op de tweede plaats pleiten de aanbieders voor meer samenwerking tussen de sectoren. De gedachte hierbij is dat meer samenwerking en afstemming leidt tot een meer integrale benadering van bijvoorbeeld de problemen die de wijk kent. Meer intensieve samenwerking leidt tot een beter product richting de bewoner, zo is de mening. Indien gevraagd wordt met welke partijen aanbieders in dat geval intensiever zouden willen samenwerken dan blijkt dat vele aanbieders hun blik richten op de aanwezige basisscholen.

Op zich een logische keuze omdat zeker de basisschool een goede vindplaats is om in contact te komen met kinderen én hun ouders. De scholen geven overigens zelf aan dat ze qua samenwerkingsverbanden juist ook kijken naar partners buiten de wijk omdat de aanbieders in de wijk niet altijd de gewenste kwaliteit leveren. Daarnaast constateren we dat de welzijns- en zorginstellingen aangeven intensiever met elkaar te willen samenwerken.

Hoe verhoudt bovenstaande zich tot het voorstel?

- Aanbieders willen de onderlinge samenwerking en afstemming binnen de eigen sector en met de andere sectoren versterken;
- Aanbieders vragen de gemeente en met name de Centrumraad om doelgerichter te sturen op de inhoud en kwaliteit van het aanbod overeenkomstig de behoefte van de wijk en de specifieke doelgroepen daarbinnen;
- De aanbieders ondersteunen de thematische indeling - zoals we in dit rapport hanteren – als basis voor nauwere samenwerking en afstemming;
- Aanbieders willen hun aanbod aan diensten diversifiëren om beter tegemoet te komen aan de behoeften en vragen vanuit de diverse bevolkingsgroepen.

4.6 VERANTWOORDING VANUIT DE TOETSINGSCRITERIA

Op basis van onderzoeksuitkomsten is bij de start van de tweede fase van het onderzoek een set van criteria geformuleerd als toetsingskader voor nader uit te werken oplossingsrichtingen. De Centrumraad heeft hier op 14 september 2009 mee ingestemd. Het toetsingskader kent een onderverdeling naar algemene, inhoudelijke, huisvestelijke criteria en criteria ten aanzien van de doelgroep. De lijst met criteria is opgenomen in bijlage 1.

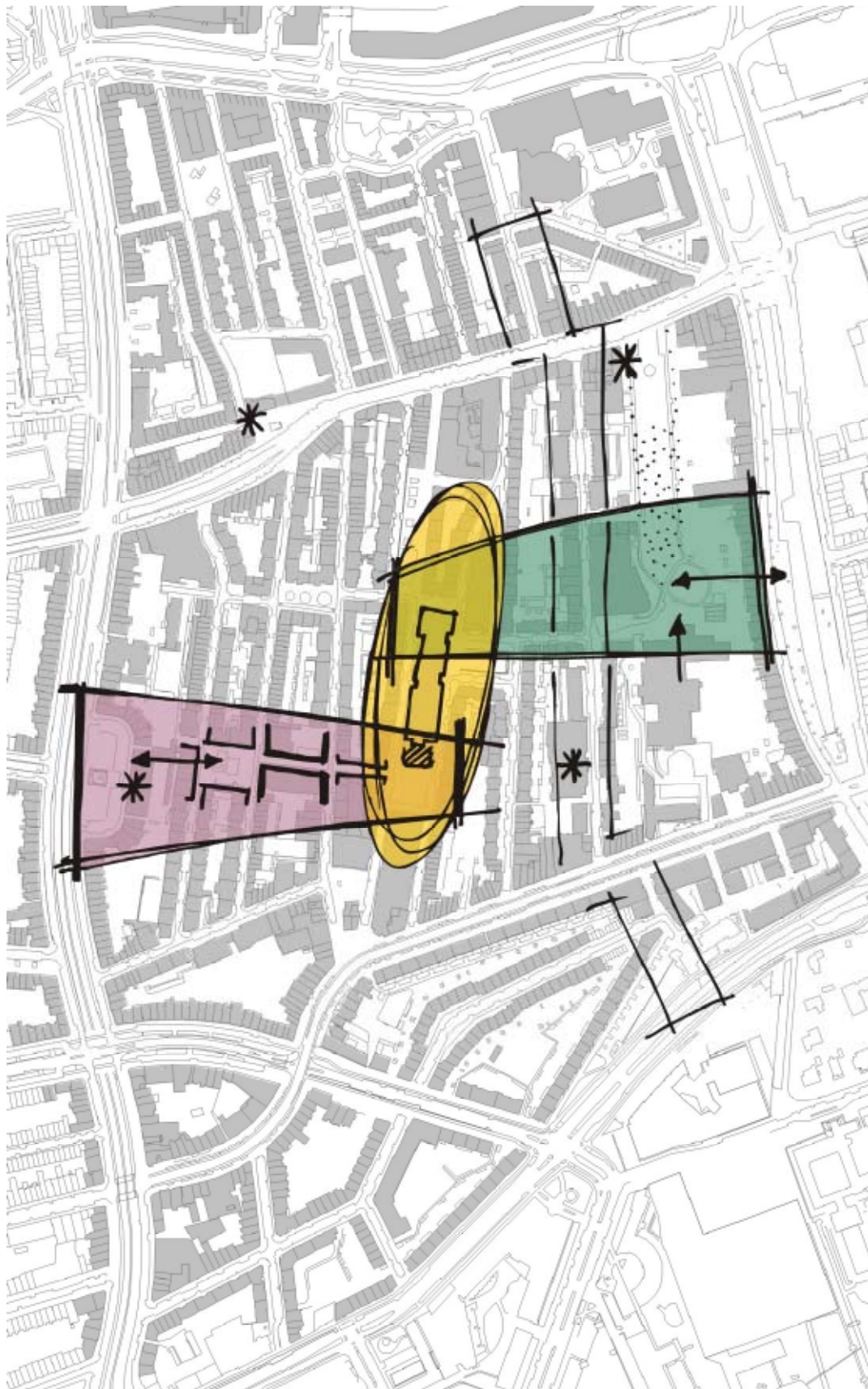
In deze paragraaf verwijzen we naar de criteria 1 t/m 8.

Het voorstel neemt de Wijkvisie als uitgangspunt waarbij de centrale thema's sturing geven aan de inhoudelijke programmering. Juist het streven naar meer samenhang in het aanbod is van belang om de kwetsbare bewonersgroepen goed te bedienen gegeven de veelal gecombineerde problemen waarmee zij geconfronteerd worden. Dat vereist een betere samenwerking binnen en tussen de welzijns-, zorg- en onderwijssector.

Daarnaast dient het totale aanbod ook aantrekkelijk te zijn voor groepen in een betere Ausgangssituatie. De mogelijkheden daarvoor liggen in een verhoging van de kwaliteit van het aanbod, bijvoorbeeld door een aantrekkelijke nieuwe sporthal en een goed geoutilleerde theaterzaal, waar zowel de kosmopolieten als de buurtbewoners gebruik van maken.

In het voorstel zal het aanbod gericht op de jeugd versterkt worden. De clustering van functies rond het thema 'Leren & opgroeien' beoogt meer samenhang en variatie te brengen in de activiteiten gericht op de jeugd en jongeren. Het aanbod gericht op jongeren vraagt ook een eigentijdse mix in vrijetijdsactiviteiten zodat ze daadwerkelijk gestimuleerd worden deel te nemen. Functies als bijvoorbeeld nieuwe sporten, nieuwe media en het Hiphophuis sluiten goed aan bij de cultuur van de jongeren in de wijk.

De kwalitatieve verbetering van het totale aanbod moet bereikt worden door een intensivering van de samenwerking tussen instellingen, met als vertrekpunt een heldere analyse van de vraag en behoeften van de verschillende doelgroepen in de wijk. Dat leidt tot maatwerk en het gezamenlijk optreden van de professionals in de wijk. Een heldere sturing vanuit de gemeente en op de eerste plaats vanuit de Centrumraad is hierbij cruciaal. In het huidige Actieprogramma zijn de doelstellingen en programma's opgenomen die als leidraad dienen. Dat moet fungeren als sturingsinstrument.

Afbeelding: Ruimtelijke invulling toekomstvisie

5 RUIMTELIJKE UITWERKING

Om te komen tot een adequate vertaling van het geformuleerde programma in een ruimtelijke visie is het van belang te bepalen aan welke doelstellingen deze ruimtelijke vertaling moet voldoen.

Gezien het streven naar programmatische samenhang is het nodig om ook een ruimtelijke samenhang op gebouw- en gebiedsniveau te verkrijgen, zodat er een logisch en functioneel geheel ontstaat. Het is ook van belang om (ruimtelijke) aansluiting te verkrijgen met bestaande functies, zeker met die functies die nog niet voldoende geïntegreerd zijn in de wijk. Een voorbeeld hiervan is het zorgcomplex Anthonius Binnenweg.

Een tweede doelstelling is het versterken van de bestaande structuren in de wijk door het ontwikkelen van nieuwe locaties voor het sociaal maatschappelijk programma. Met name de oost-west routes - welke zijn geïntroduceerd in de stadsvernieuwingperiode - kunnen worden verbeterd door een programmatische invulling. Ook het stadspark kan door ruimtelijk programmatische ingrepen een beter gebruik krijgen.

Tevens is het wenselijk om de ruimtelijke ontwikkelingen, zeker als het nieuwbouw betreft, aan te laten sluiten bij lopende planontwikkelingen, zoals de studies voor de Bajonetlocatie en de locatie Odeon/Park.

Een derde doelstelling is gericht op het effectief organiseren van de wijkse functies en de bovenwijkse functies waardoor bereikbaarheid met de juiste vervoerswijzen mogelijk is; bezoekers voor wijkfuncties komen vaak lopend of met de fiets vanuit de directe omgeving. Bovenwijkse functies hebben een groter brongebied waardoor mensen grotere afstanden, vaak met openbaar vervoer of auto, afleggen. De positionering van de functies heeft dus een directe relatie met de bereikbaarheid en de ontsluitingsmogelijkheden.

Het laatste doel komt uit het oogpunt van financiën alsmede uit de noodzaak van duurzaamheid, namelijk het hergebruiken van bestaande gebouwen, indien het mogelijk is om deze gebouwen aan te passen naar het nieuwe gebruik. Door gebruik te maken van de flexibiliteit van gebouwen wordt het investeringsniveau sterk verlaagd en het milieu gespaard. Dit moet echter niet ten koste gaan van de basisfunctionaliteit van het gebouw.

In de volgende hoofdstukken wordt de toekomstvisie nader gepresenteerd, vervolgens wordt de onderbouwing vanuit de opgestelde ruimtelijke analyse beschreven, aangevuld met de verantwoording uit het bewonersonderzoek, het onderzoek onder aanbieders en het toetsingskader.

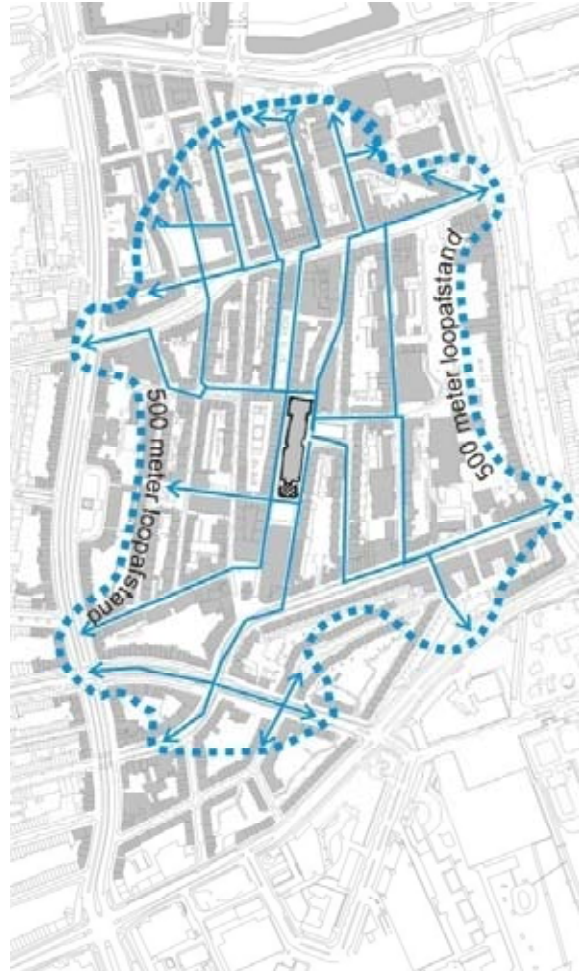
5.1 DE CLUSTERS RUIMTELIJK GEORGANISEERD

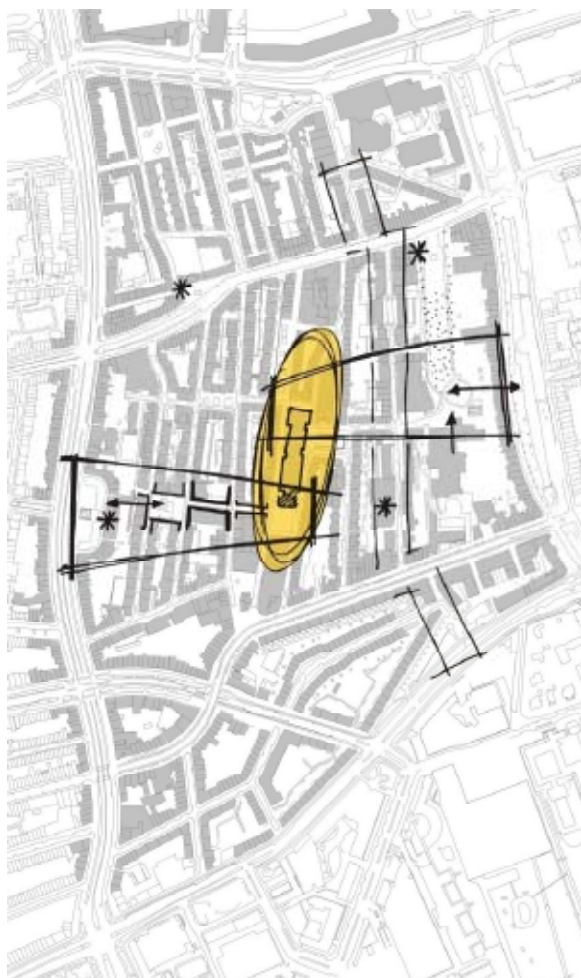
In de toekomstvisie krijgen de drie centrale thema's *Leren & opgroeien*, *Gezondheid & sport* en *Ontmoeten & samenleven* ook ruimtelijk een plek. We maken daarbij gebruik van de mogelijkheden van de twee aangewezen ontwikkellocaties: de Bajonet en het parkgebied. Daarnaast versterken we de positie van het complex de Gaffel als centraal wijkcentrum, in feite een revitalisering van het oorspronkelijke karakter van het gebouw als multifunctionele accommodatie. In de toekomstvisie ontstaan zo drie locaties waar de diverse functies conform de inhoudelijke thema's samengebracht worden. Dat betekent overigens niet dat we alle functies 'opsluiten' in drie aparte accommodaties. De kerngedachte is juist om programmatische inhoud te geven aan de oost – west verbinding die ontstaan is na de stadsvernieuwing in de jaren '70.

We creëren drie centrale locaties die inhoudelijk verbonden worden door de plaatsing van functies in de plinten van bestaande structuren. Het is goed hier te benadrukken dat tal van voorzieningen gehandhaafd blijven op hun huidige locatie, neem bijvoorbeeld de speeltuin en het zorgcentrum Leeuwenhoek. Voorzieningen die een belangrijke functie hebben in de leefbaarheid van de wijk. Hierna lichten we dit per locatie verder toe.

5.1.1 ONTMOETEN & SAMENLEVEN

De Gaffel is een gebouw bestaande uit een onderbouw met maatschappelijke functies waarboven woningen zijn geplaatst die zijn ontsloten door een verhoogde woonstraat. De begane grond kent flexibele indelingsmogelijkheden doordat er sprake is van een kolommenstructuur als constructie. De centrale ligging van het complex maakt dat de Gaffel zich uitstekend leent als locatie voor functies gericht op het thema **Ontmoeten en samenleven**. Hier brengen we organisaties onder die tezamen een belangrijke bijdrage leveren aan samenlevingsopbouw in de wijk: opbouwwerk, jongeren- en ouderenwerk, sportstimulering en het sociaal-cultureel werk. Er wordt zaalruimte geboden voor eigen activiteiten van wijkbewoners. De bibliotheek is al gevestigd in het gebouw en kan gehandhaafd blijven.

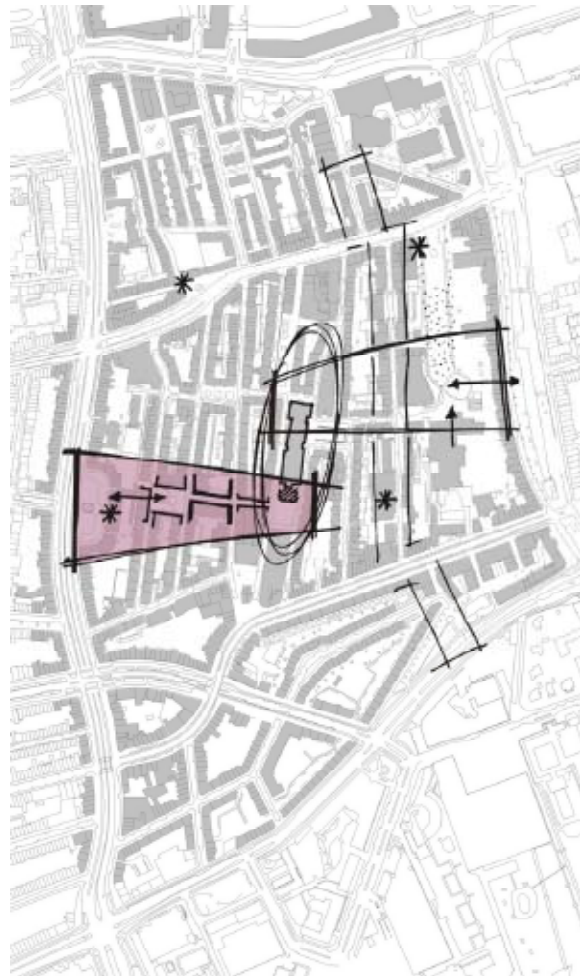

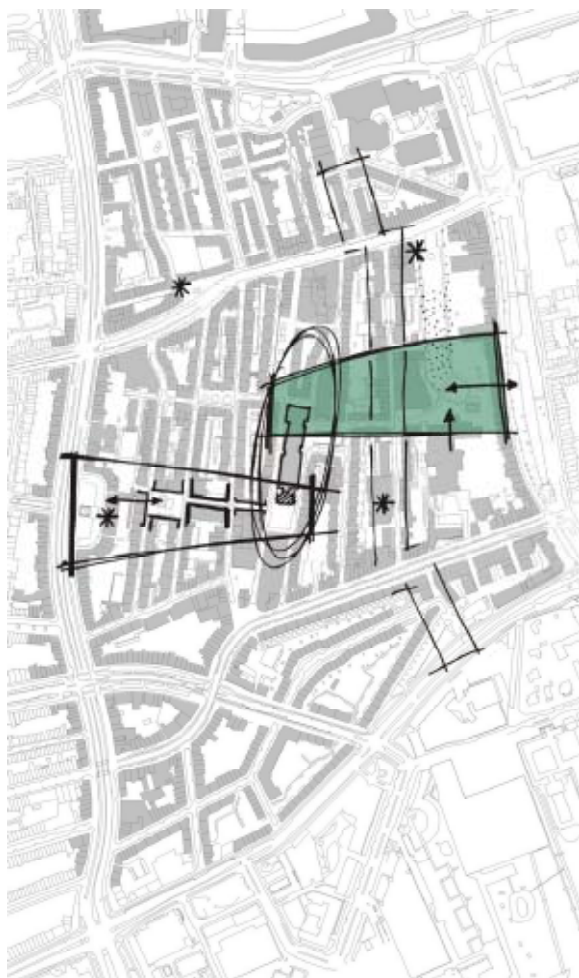
Het is van belang dat de nieuwe Gaffel ruimte biedt voor een aantrekkelijk en divers aanbod: bijvoorbeeld kook-, beeldhouw- en schilderworkshops en mogelijk kleine sporten als judo. Ook wordt de mogelijkheid geboden aan bewoners om zelf activiteiten te organiseren. Het gaat om activiteiten die meerdere groepen wijkbewoners aanspreken. In dat verband zouden wijkbewoners meer ruimte moeten krijgen om zelf betrokken te zijn bij de programmatische invulling, op een manier dat bewoners hun talenten en interesses kunnen inzetten. Onderzocht moet worden of het mogelijk is om aan de Gaffel een grote multifunctionele zaal toe te voegen met ondersteunende horecafunctie of foyer. Deze zaal kan dienst doen als feest- en ontmoetingsruimte en door plaatsing van een flexibele tribune wordt gebruik als wijktheater of Lokaal Cultureel Centrum (LCC) eventueel ook mogelijk. Het zou tevens ruimte kunnen bieden voor een horecafunctie. Een en ander betekent dat de Asch van Wijksschool uitgeplaatst moet worden naar een andere locatie.

5.1.2 LEREN & OPVOEDEN

De zone die zich uitstrekt tussen Gaffel en de HBS leent zich voor programma's rond het thema **Leren & opgroeien**. Herontwikkeling van de basisschool Babylon kan ruimte bieden voor een nieuw onderwijscluster in combinatie met mogelijk de Asch van Wijkschool. Het onderwijscluster wordt inhoudelijk aangevuld met kindgerelateerde en onderwijsondersteunende functies. We denken hierbij aan kinderdagopvang, naschoolse opvang en sportfaciliteit die aan het onderwijs is gekoppeld. De kwaliteit van het totaalproduct van een dergelijke brede school kan een aanzuigende werking hebben op nieuw aan te trekken groepen kinderen die nu buiten de wijk naar school gaan. Door de functies te vestigen in plinten van (bestaande) gebouwen langs de straat en pleinen in deze zone, ontstaat een Brede School concept dat geïntegreerd is in de omgeving met veel openheid en transparantie. Elementen die daarbij ook een rol spelen zijn de bibliotheek en de zaal bij de Gaffel. Buitenspelen op het Adrianaplein (nu al voorzien van een Duimdrop) legt de relatie met de HBS als mogelijk centrum voor Cultuur.

5.1.3 GEZONDHEID & SPORT

Het wijkpark (dus onder andere de locatie van het huidige Odeon) is bij uitstek een goede vestigingsplaats voor de programma's rondom het thema **Gezondheid**. Hier kan de inhoudelijk wenselijke relatie met het thema **Sport** worden gevonden. Deze nieuwe sport-accommodatie moet voldoen aan de eisen die sportverenigingen aan dit soort voorzieningen stellen. Dat betekent dat er een voorkeur is voor een echte goed ingerichte sportzaal. Daarmee ontstaat er voor de scholen ook een gelegenheid om sport op niveau te beoefenen. De mogelijkheid voor individuele sportbeoefening door kleine groepjes (bijvoorbeeld voor de groep kosmopolieten) is hier belangrijk. Door de relatie tussen binnen- en buitensport zowel letterlijk als figuurlijk vorm te geven wordt sport zeer toegankelijk voor de wijk.

Daarbij krijgt sport een hedendaagse uitstraling door extra aandacht te besteden aan de inpassing en de beleving van het ontwerp op het wijkpark, het stratenpatroon in het Oude Westen en de route vanaf de Westersingel. Deze voorziening wordt enerzijds een ontmoetings-punt tussen de bewoners van het Oude Westen en sporters van elders en het scharnierpunt tussen de het Oude Westen en de stadscentrum.

Aan het zuidende van het park staat het huidige verpleeghuis Anthonius nu met de rug naar de wijk toe als een gesloten introvert bolwerk. De ambitie hier is om aan de parkkant een nieuwe hoofdingang te creëren waarin andere zorgfuncties hun plek krijgen, zoals de eerstelijnszorg en fysiotherapie. Dit betekent dat het huidige gezondheidscentrum en het SMDC verplaatst kunnen worden naar deze locatie. Met het doel de aantrekkelijkheid van dit nieuwe centrum te vergroten, is de gedachte om functies op het gebied van wellness hier te vestigen, neem een sauna, beauty, een hammam, massageruimtes. Mogelijk zijn commerciële partijen hiervoor te interesseren. Een en ander past bij de ambitie van het Anthonius omdat ze nu reeds voorzieningen in huis hebben die ze ook open wil stellen voor de wijk, neem de filmzaal en het zwembad. In combinatie met de hier genoemde voorzieningen biedt de koppeling van een mooie horecavoorziening een aantrekkelijke meerwaarde voor de parklocatie.

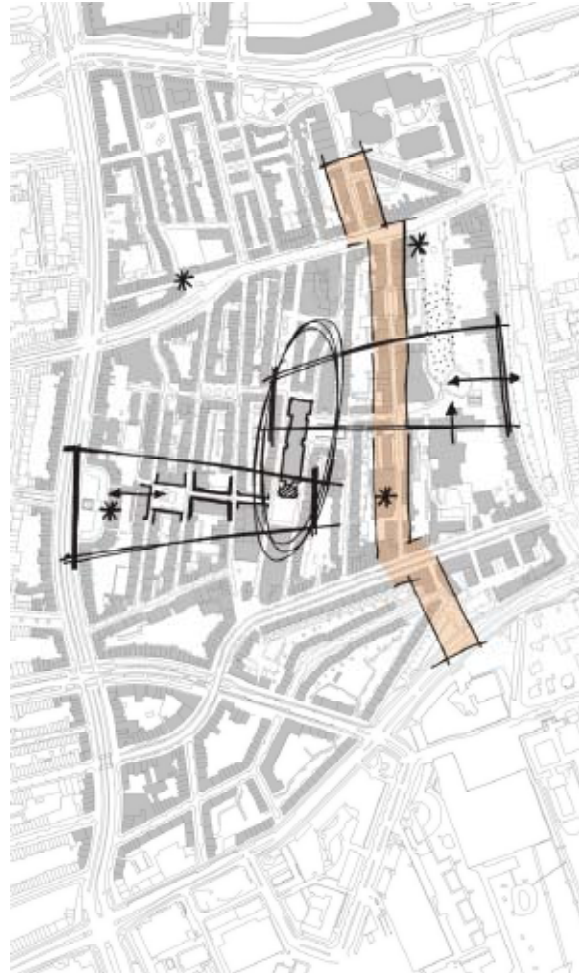

5.1.4 CULTUUR

Cultuur is in de toekomstvisie de schakel tussen wijk en stad. Culturele elementen kunnen van een stedelijk niveau zijn en liggen binnen de wijk, zoals het huidige complex Lantaren/ Venster wat ook in de toekomst zijn stedelijk podiumfunctie zal houden. Een ander voorbeeld is het pop-podium Watt.

Maar culturele elementen kunnen ook juist vanuit de wijk afkomstig zijn en een stedelijke uitstraling genereren, een voorbeeld hiervan is het HipHopHuis dat zijn oorsprong heeft in de wijk. Deze functie appelleert aan de identiteitsbegrippen Jonge Cultuur en Eigen van de Wijkvisie en die een plaats moet vinden in de wijk. De voor deze – maar ook gelijkwaardige initiatieven – ideale vestigingslocatie ligt op de raakpunten tussen de wijk en de stedelijke lijnen, zoals het Tiendplein en de Oude HBS aan de 's-Gravendijkwal.

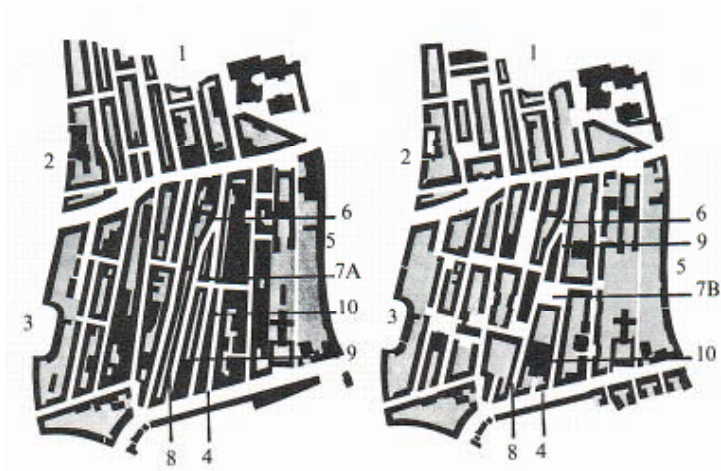
De Gouvernestraat is een aanleiding voor de vestiging van wijk-eigen culturele ondernemers in de bestaande bedrijfsruimten, hierdoor kan een kosmopolitische route ontstaan waarin de culturele uitingen vanuit de wijk zich presenteren aan de stad.

5.2 VERANTWOORDING VANUIT DE RUIMTELIJKE ANALYSE

Het Oude Westen is een typische stadswijk uit het einde van de 19de eeuw met een karakteristiek stadsvernieuingsverleden. Tevens is het een woonwijk die grenst aan het centrum van Rotterdam.

De wijk is gebouwd vanaf het einde van de 19de eeuw; door speculanten werd een polder vlak buiten de stad pand voor pand bebouwd. In mei 1940 viel het gebied net buiten de brandgrens van het Bombardement op Rotterdam waardoor tot de jaren '70 van de twintigste eeuw de oorspronkelijke polderstructuur bepalend bleef voor de noord-zuid gerichte verkaveling. Tijdens de stadsvernieuingsperiode zijn er nieuwe Oost-West-routes en pleinen toegevoegd die zorgen voor meer openheid en pleinruimte in de buurt. Jonge architecten, vaak afkomstig uit de wijk zelf hebben hier hun eerste projecten gerealiseerd (Hamel, Quist) en nieuwe woningtypologieën -met collectieve ontsluiting- werden geïntroduceerd.

veranderingen in het stratenpatroon door de stadsvernieuwing; nieuwe pleinen en nieuwe Oost-West verbindingen zorgen voor ruimte en lucht in de wijk

Zoals de wijk er nu uitziet is een resultaat van de stadsvernieuwing: het is een wijk met een groot aandeel aan sociale woningbouw, veelal in de vorm van appartementen. De relatie tussen de woningen en de openbare ruimte is zwak, met name veroorzaakt door de indirecte relatie tussen de privéruimte en de straat en door de informele vormgeving van de nieuwe straten en pleinen. De commerciële voorzieningen (detailhandel, horeca) zijn geconcentreerd in de twee stadsstraten, binnen de wijk is nagenoeg geen bedrijvigheid meer. De straat is grotendeels het domein van de auto, met uitzondering van de nieuwe pleinen die zijn vormgegeven voor spel en verblijf maar die een zeer matig gebruik kennen.

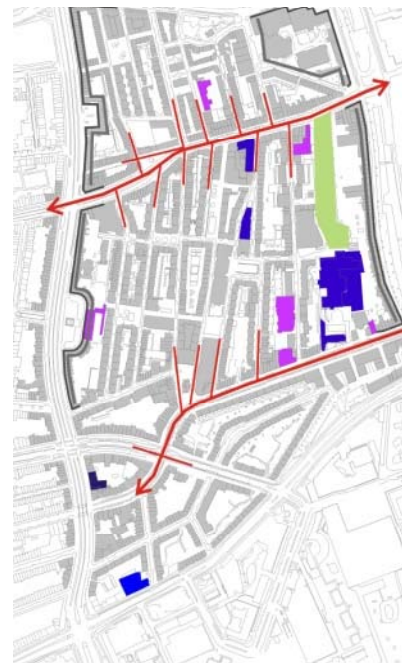

5.3 ANALYSE VAN DE RUIMTELIJKE STRUCTUUR

Bij een analyse van de wijk het Oude Westen valt direct op dat de stedelijke elementen zich concentreren langs de hoofdassen van West-Kruiskade/Middellandstraat en Nieuwe Binnenweg. Deze structurerende straten lopen door het hele westen van Rotterdam en zijn ook de dragers van stedelijke verbindingslijnen, zoals de tram. De Oost- en de Westrand worden gevormd door de 's-Gravendijkwal en de Westersingel. Deze randen kenmerken zich door hun gesloten gebouwwallen, waardoor hier géén ruimtelijke relaties de wijk uit mogelijk zijn.

Als we de sociaal maatschappelijke functies in dit beeld benoemen zien we dat de culturele elementen (paars) stedelijke locaties hebben aan de hoofdassen of in de randen. Ook zorg (blauw) volgt de stedelijke assen, met uitzondering van het gezondheidscentrum, dat een duidelijke wijkoriëntatie heeft.

De andere functies, zoals onderwijs (rood), sport (groen) en welzijn (geel) liggen veel meer verspreid door de wijk. Herkenbaar is een centraal gebied waarin de wijkfuncties zich concentreren.

In de wijk liggen een tweetal ontwikkelgebieden, de Bajonetlocatie (West) en de Odeon/Parklocatie (Oost). Deze locaties zijn aangewezen omdat er sprake is van een mix van bouwkundige problemen, kansen voor herontwikkeling en daardoor een beter gebruik van de ruimte. Door de herontwikkeling van deze locaties hoopt de woningcorporatie Woonstad meer diversiteit aan aanbod van woningen en voorzieningen in het Oude Westen te creëren. Ook ruimtelijke ingrepen, zoals nieuwe verbindingen naar 's-Gravendijkwal en Westersingel kunnen de kwaliteit van deze ontwikkelgebieden verbeteren. De doorsteek naar de HBS aan de 's-Gravendijkwal bijvoorbeeld, maakt een verbinding naar het nieuwe westen naar Middelland mogelijk en ontsluit gelijktijdig de HBS vanuit het Oude Westen.

De bebouwing rondom Odeon (Odeon/ Parklocatie) heeft funderingsproblemen. Herontwikkeling van deze locatie geeft de mogelijkheid om het park beter te ontsluiten en effectiever te gebruiken. Tenslotte heeft deze locatie kwaliteitskenmerken (het park en de ligging) waardoor kwalitatieve nieuwbouw gecreëerd kan worden zodat mensen hun wooncarrière binnen de wijk kunnen voortzetten.

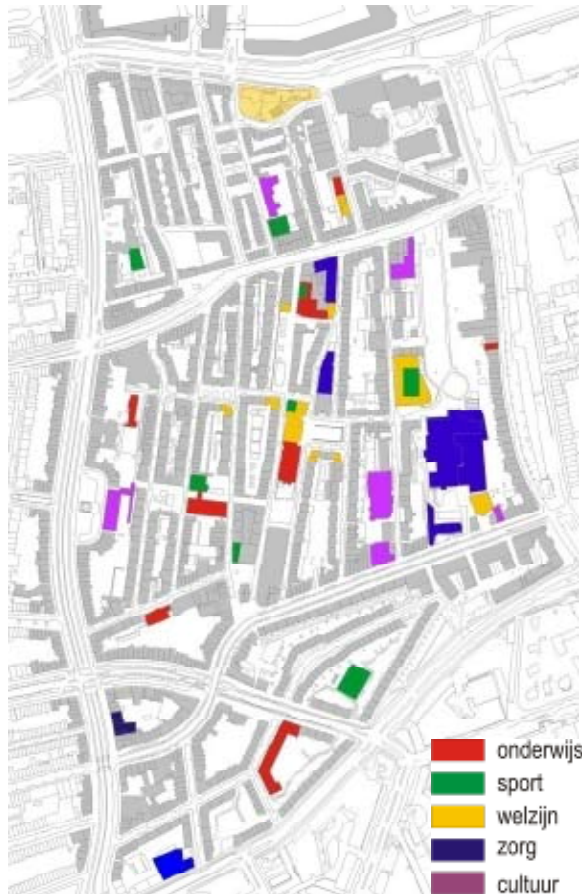
De Bajonetlocatie kenmerkt zich door een aantal bouwkundig slechte blokken (bouwkundig, funderingsproblematiek en woontechnisch). Verder is het schoolgebouw van de Basisschool Babylon aan verbetering toe. Daarnaast is hier de mogelijkheid om ruimtelijk en programmatisch aansluiting te vinden met de voormalige HBS aan de 's-Gravendijkwal.

Concluderend kunnen we stellen dat de ruimtelijke structuur van het Oude westen zich laat beschrijven als een samenhangende wijkzone die als een wooneiland ligt tussen twee stedelijke winkelstraten. De kopse zijden van de wijk zijn afgesloten. De ontwikkelingslocaties geven de mogelijkheid om nieuwe verbindingen met de omliggende wijken te realiseren en om nieuwe woningcategorieën in de wijk te introduceren. Tevens kan zowel ruimtelijk als programmatisch de relatie tussen de stad en de wijk worden versterkt.

5.4 VERANTWOORDING VANUIT HET BEWONERSONDERZOEK

De bewoners geven in het onderzoek aan dat het aanbod te versnipperd is. Dat heeft deels te maken met het totaal aan aanbieders binnen de diverse sectoren maar ook met het feit dat sommige aanbieders vanuit verschillende locaties werken. Het overzicht ontbreekt waardoor het aanbod onoverzichtelijk overkomt. Daarbij merken we op dat bewoners die al langer in de wijk wonen beter bekend zijn met het aanbod dan de nieuwe bewoners.

Ondanks de veelheid aan aanbieders en locaties in de wijk zijn er ook accommodaties waar functies wel gebundeld zijn, zoals Odeon, de Batavier, de Gaffel en de vier basisscholen. Het gaat in vele gevallen om locaties die feitelijk onopvallend in de bebouwde omgeving opgaan. Tijdens de interviews viel het ons op dat verschillende bewoners aangaven Odeon bij naam te kennen maar geen idee hadden van de ligging. Dat zegt mogelijk iets over de mensen zelf, maar gebouwen als de Gaffel en Odeon missen fundamenteel een helder en zichtbaar profiel. Ze zijn sterk naar binnen georiënteerd en trekken nieuwsgierigen ook niet direct naar binnen. Willen we het gebruik van het aanbod stimuleren dan moeten de gebouwen meer uitstraling en een duidelijk profiel krijgen. Deze ontwikkeling beantwoordt aan de vraag vanuit huidige bewoners maar is ook cruciaal om de aantrekkelijkheid voor nieuwe bewoners te vergroten.

In het voorstel kunnen we niet voorbijgaan aan de huidige betekenis van het gebouw Odeon. In alle voorgaande onderzoeken bleek de toekomst van Odeon bij huidige bewoners een gevoelige snaar te raken. Mensen zien het gebouw als een herkenbaar icoon dat vergroeit is met de historie van de wijk. Met de sloop van het gebouw verdwijnt een deel van de identiteit, zo is de beleving van mensen.

Tijdens het onderzoek is ons duidelijk geworden dat bewoners vooral waarde toekennen aan de functies van Odeon: het is bijvoorbeeld de plek van de grote wijkbijeenkomsten en van de sportontmoetingen. In ons voorstel doen we recht aan de functies, beter gezegd: de functies worden versterkt. De sportfunctie van het huidige Odeon krijgt een nieuwe verbeterde locatie in het parkgebied waar binnen- en buitensport gecombineerd worden. De ontmoetingsfunctie van Odeon komt terug in de aanbouw van een grote 'Odeon-zaal' aan het huidige complex de Gaffel. Bewoners hebben in de discussie duidelijk aangegeven dat deze functies eerst gerealiseerd moeten worden, alvorens het gebouw Odeon gesloopt kan worden. In het uitvoeringsplan moet hier rekening mee gehouden worden.

5.5 VERANTWOORDING VANUIT HET ONDERZOEK ONDER AANBIEDERS

Verskillende aanbieders geven aan dat hun huidige huisvesting een beperkende factor is. Organisaties als Stichting Jong en het SMDC zitten noodgedwongen verspreid over diverse locaties in de wijk. Ook het gezondheidscentrum zit in een te klein jasje wat hen belemmert om meer kwaliteit toe te voegen aan hun aanbod. Ze zijn al jaren bezig om een nieuw plan gerealiseerd te krijgen. Ook de schoolbesturen hebben in recente gesprekken aangegeven dat de instandhouding van vier aparte schoollocaties in de wijk geen logische keuze is gezien het afnemende leerlingenaantal in het gebied. De zorginstelling Anthonius heeft de ambitie om haar functies intensiever beschikbaar te stellen voor bewoners in de wijk maar staat nu fysiek met de rug naar de wijk gekeerd.

In het onderzoek naar de toekomstvisie van aanbieders hebben we al opgemerkt dat vele partijen meerwaarde zien in intensivering van de onderlinge samenwerking. Qua programmatische samenwerking verwachten de aanbieders voordelen te behalen omdat de kwaliteit van de dienstverlening verbeterd wordt. Qua huisvesting gaat in vele gevallen de voorkeur uit naar het samenvoegen van gelijksoortige functies. Deze wens sluit goed aan bij de thematische insteek waarvoor we in ons voorstel gekozen hebben, die tevens ruimte laat voor intersectorale samenwerking. Wat betekent dit concreet?

- a. Het gezondheidscentrum en de zorginstelling Anthonius, eventueel gekoppeld met het SMDC, zien kansen ontstaan indien aan de kant van het park een uitbouw en entree komt. Dit heeft twee belangrijke voordelen: er ontstaat een cluster van gezondheidsfuncties die mogelijkheden biedt om via nauwere samenwerking nieuw aanbod te creëren dat aansluit bij de gezondheidsvraag en –problematiek van de wijkbewoners en daarnaast ontsluiten we de huidige functies die de zorginstelling Anthonius intensiever beschikbaar wil stellen aan de wijk. Het gezondheidscluster dat zo ontstaat, wil zich ook openstellen voor andere aanverwante aanbieders zoals een apotheek en fysiotherapeuten.
- b. De schoolbesturen hebben zich uitgesproken voor de ontwikkeling van twee onderwijsclusters als toekomstplaatje, waarin naast de scholen kindgerelateerde en onderwijsondersteunende functies hun plek kunnen krijgen. Dit idee geeft inhoud aan het genoemde cluster Leren en opgroeien. Belangrijke voorwaarde daarbij is dat de scholen binnen dergelijke clusters qua programmering leidend zijn. Dat betekent dat vanuit een eenduidig pedagogisch concept andere aanbieders hun aanbod leveren. Schoolbesturen geven daarbij aan dat ze gaan voor aanbieders die de gewenste kwaliteit kunnen leveren en dat hoeven niet noodzakelijkerwijs instellingen te zijn die nu werkzaam zijn in de wijk.
- c. De welzijnsinstellingen spreken zich ook uit voor het samenbrengen van functies binnen de eigen werksoort, waarbij qua inhoudelijke samenwerking overigens ook gekeken wordt naar andere sectoren. Het nieuw te ontwikkelen complex de Gaffel biedt mogelijkheden om verschillende instellingen die zich bezighouden met samenlevingsopbouw een plek te geven. Zo ontstaat er een bundeling van het jongeren- en opbouw- en ouderenwerk en het sociaal-cultureel werk.
- d. Voor de aanbiedende dienst Sport en Recreatie is het belangrijk dat in deze visie voldoende ruimte komt voor sportfaciliteiten voor de bewoners van het Oude Westen, voor de scholen en voor de sportverenigingen. Een hoogwaardige sportzaal is daarvoor noodzakelijk. Bij de uitwerking van deze visie is het van belang om het sportief-recreatieve aspect van de wijk het Oude Westen te verbeteren, zodat activiteiten als wandelen, fietsen, skeeleren etc. beter mogelijk worden.

We concluderen dat het voorstel zich uitstekend meet met de ambities van de professionele instellingen. De eerste presentaties van ons voorstel aan partijen ondersteunen deze conclusie.

5.6 VERANTWOORDING VANUIT HET TOETSINGSKADER

Wat het toetsingskader betreft, concentreren we ons hier op de ruimtelijke criteria (criteria 9 – 12).

De ambitie om de aantrekkelijkheid en de profilering van gebouwen te versterken sluit aan bij de eisen van het toetsingskader. Het is een belangrijk gegeven om de toegankelijkheid en het gebruik van het aanbod te vergroten door zowel huidige als nieuwe bewoners. Het zijn overigens niet alleen 'de stenen' die dit kunnen bereiken, de inhoud en kwaliteit van het aanbod is uiteraard essentieel. Bij de ontwikkeling van de accommodaties moet rekening gehouden worden met de toekomstbestendigheid en flexibiliteit van de gebouwen. De omstandigheden van de wijk en haar bewoners zullen telkens nieuwe eisen stellen aan het aanbod en de inrichting. Dit geldt evenzeer voor de ruimtelijke en technische eisen aan de gebouwen en de omgeving waar ze gelokaliseerd zijn. Dit onderdeel van het toetsingskader is vooral van belang in de fase waarin het programma van eisen wordt opgesteld.

In de toekomstvisie ontstaat er een mix van wijkse en stedelijke voorzieningen. Bij de lokalisering van de verschillende voorzieningen is rekening gehouden met de functie van de voorzieningen. Met name de onderwijs- en welzijnsvoorzieningen zijn sterk gericht op de wijk en daarom centraal gepositioneerd. De sportvoorzieningen zijn nu verspreid over de wijk en dat element blijft gehandhaafd. Juist in de programmering van deze voorzieningen kan onderscheid gemaakt worden zodat diverse doelgroepen bediend kunnen worden, waarbij de modernisering van de voorzieningen, qua huisvesting en aanbod, er toe kan bijdragen dat ook mensen van buiten de wijk hiervan gebruik maken.

In het voorstel concentreren we ons op de genoemde sectoren. Om de wijk verder te verlevendigen is het van belang in een aantal gevallen horecafuncties te koppelen aan nieuw te ontwikkelen accommodaties, zoals bijvoorbeeld aan het park en bij de Gaffel. In de plinten kan ruimte gecreëerd worden voor nieuwe commerciële partijen, waaronder de detailhandel en in de vorm van kleinschalige ondernemingen van culturele en creatieve aard. De realisatie hiervan is uiteraard mede afhankelijk van de marktpartijen zelf.

6 HET VERVOLG

Het hier gepresenteerde voorstel biedt een nieuwe visie op de programmatische samenhang en de huisvesting van het geheel aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen in de wijk. Een verdere concretisering vraagt acties op de korte, middellange en lange termijn. In dit hoofdstuk bieden we u een doorkijk van stappen die genomen moeten worden voordat de visie van verandering werkelijkheid wordt.

6.1 DE CONSULTATIES

Op de eerste plaats is het van belang dat alle betrokken instanties, instellingen en niet op de laatste plaats de wijkbewoners zelf zich hebben kunnen uitspreken over het plan. Daarmee is al een start gemaakt, waarvan onderstaand een overzicht volgt.

Schoolbesturen

Er zijn twee bijeenkomsten geweest met vertegenwoordigers van de (basis)schoolbesturen. De scholen vormen een belangrijke schakel in de verwezenlijking van de toekomstvisie. De uitkomst van de gesprekken is dat de schoolbesturen zich onder voorwaarden kunnen vinden in het voorstel. Feitelijk gingen ze zelfs een stap verder. De ontwikkelingen met betrekking tot de leerlingenprognose geven een dalende trend te zien van het aantal leerlingen in het voedingsgebied van de scholen. Zij verwachten dat dit consequenties heeft voor de aanwezige scholen en denken dat op termijn het aantal schoollocaties in de wijk terug zal gaan van vier naar twee geclusterde onderwijsvoorzieningen. In deze clusters worden de bestaande scholen samengebracht met behoud van hun specifieke profiel (denominatie en onderwijsconcept). De clusters dienen een flexibele bouw te kennen zodat afnemende leerlingenaantallen opgevangen kunnen worden. Schoolbesturen ondersteunen de gedachte om deze faciliteiten uit te bouwen met aanvullende kindgerelateerde voorzieningen onder de voorwaarde dat het onderwijs leidend is en de besturen zelf een keuze kunnen maken in de partijen die het aanbod leveren. Bovendien zijn de scholen verantwoordelijk voor de aansturing van het totale aanbod, omdat het aanvullende programma mede kleur geeft aan de onderwijsvoorziening.

Zorginstellingen

Er zijn gesprekken geweest met vertegenwoordigers van de zorginstelling Anthonius, het SMDC en het gezondheidscentrum. In hoofdstuk 4 is hier al melding van gemaakt. Partijen zien een duidelijke meerwaarde in clustering omdat dan mogelijkheden ontstaan om in gezamenlijkheid de gezondheidsproblematiek in de wijk beter aan te pakken. Daarnaast kunnen er functies gekoppeld worden die ook in preventieve zin aanbod ontwikkelen. De afspraak is dat genoemde partijen het overleg over verdere invulling van het plan oppakken en voortzetten.

Centrumraad en Stuurgroep

Er zijn enkele presentaties verzorgd in de Centrumraad en de Stuurgroep het Oude Westen. De eerste reacties zijn dat partijen aanknopingspunten zien voor verdere uitbouw van het voorstel. Een definitief standpunt moet nog worden ingenomen. Naast een presentatie voor de Stuurgroep het Oude Westen hebben we een wandeling door het gebied georganiseerd zodat de deelnemers ter plekke in staat waren zich een beeld te vormen van de genoemde ontwikkellocaties en de relatie met ons voorstel. Het heeft een positieve bijdrage geleverd aan het draagvlak voor de oplossingsrichting. Een belangrijke observatie was dat de oplossingsrichting sterker verbonden moet worden met andere interventies in het gebied zodat er een coherent totaalplan ontstaat.

Bewoners

De oplossingsrichting is recentelijk gepresenteerd aan een groep bewoners en professionals tijdens een zogenaamd klaptafeloverleg. De discussie was erg opbouwend. De deelnemers gaven aan dat de toekomstvisie een eerste richting biedt die voldoende ruimte laat voor verdere invulling. Het is in dat opzicht geen dichtgetimmerd verhaal. Een belangrijke conclusie is dat het plan verder overleg vraagt met groepen bewoners om draagvlak te verwerven voor deze visie. Op de eerste plaats moet de inzet zijn om samen met bewoners een set van voorwaarden te formuleren die als onderlegger kunnen dienen om hun steun voor het plan te krijgen. Een belangrijke voorwaarde is dat Odeon pas gesloopt kan worden als concreet voorzien is in alternatieve locaties voor de huidige functies van Odeon. Een andere voorwaarde kan zijn dat bewoners direct betrokken zijn bij de vervolgstappen bij de planvorming rond de drie clusters. Op

grond van bovenstaande is het de bedoeling om enkele bijeenkomsten met wijkbewoners te organiseren om het plan te presenteren en de voorwaarden te formuleren, alvorens de toekomstvisie voor besluitvorming voor te leggen aan de Centrumraad.

Bovengenoemde consultatierondes moeten voltooid zijn voordat het voorstel ter besluitvorming kan worden voorgelegd. De inzet is om met de kernpartijen rond de drie thematische clusters tot intentieovereenkomsten te komen.

6.2 DE WEG NAAR REALISATIE

Na de bestuurlijke besluitvorming over de toekomstvisie staan de hoofdlijnen van ontwikkeling vast. Dit kader zal gebruikt worden voor de verdere uitwerking. Hierin is een korte termijn aanpak en een middellange aanzet te herkennen. De uitvoering volgt dan op de lange termijn. De uitvoeringsstrategie heeft de vorm van programmamanagement, waarin projecten en processen gezamenlijk ontwikkeld en gecoördineerd worden. Het voert te ver om hier in detail op in te gaan, maar we kunnen enkele voorstellen noteren.

Het vervolgtraject kent de volgende stappen:

Korte termijn

- Het aanstellen van een procesmanager die verantwoordelijk is voor het vervolgtraject;
- Het opstellen van een stappenplan met het oog op het vervolgtraject ;
- Het opstellen van een uitvoeringsstrategie waarbij de volgorde van de ontwikkelingen en de samenhang van de respectievelijke clusters in beeld wordt gebracht;
- het opstellen van een besluitvormingsstrategie (wie kan waarover besluiten?);
- Het inventariseren van quick wins, samen met huidige aanbieders waarbij onderlinge samenwerking en afstemming leiden tot een betere dienstverlening richting wijkbewoners;
- Het voeren van gesprekken met bewoners, bestaande en nieuwe aanbieders gericht op starten van samenwerking binnen de verschillende clusters;
- Het organiseren van draagvlak onder de verschillende ambtelijke diensten, waaronder JOS, S&R;
- een financiële verkenning (plussen en minnen);
- overleg met de belangrijkste partners (Woonstad, Centrumraad) en regelmatige rapportage in stuurgroep Oude Westen;
- Communicatie naar de bewoners.

Middellange termijn

- Het uitvoeren van de quick wins samen met de partners in de wijk;
- Het opstellen van samenwerkingsconvenanten per cluster, waarbij de huidige intenties van betrokken partijen moeten worden omgezet naar concrete allianties;
- Het opstellen van programma's van eisen per cluster, met daarin opgenomen een investerings-, exploitatie- en dekkingsplan per cluster;
- Het opstellen en uitvoeren van een communicatieplan gericht op behoud en versterking van het draagvlak binnen en buiten de wijk;
- Cluster Leren & Opvoeden:
 - o Het begeleiden van de schoolbesturen richting de ontwikkeling van een nieuw schoolgebouw voor de brede school;
 - o Het opstellen van een exploitatieplan (JOS, Woonstad);
 - o Begeleiding architect;
 - o Begeleiding aanbesteding;
- Cluster Ontmoeten & samenleven:
 - o Het organiseren van een alliantie rondom Ontmoeten & Samenleven waarbij de verschillende aanbieders zich uitspreken voor samenwerking;
 - o Het opstellen van een Programma van Eisen, investerings-, exploitatie- en dekkingsplan;
 - o het ontwikkelen van een exploitatieplan voor de multifunctionele zaal;
- Cluster Gezondheid & Sport
 - o Het creëren van allianties tussen de verschillende zorgaanbieders;
 - o Onderzoek van de ruimtelijke mogelijkheden van de locatie t.b.v. het herbergen van sport- en gezondheidsaccommodaties;
 - o Het opstellen van een Programma van Eisen, investerings-, exploitatie- en dekkingsplan.

Lange termijn

Het uitvoeren van het realisatieplan, in het hoofdstuk hieronder staan de gekoppelde uitvoeringsstappen globaal beschreven.

6.3 UITVOERINGSSTAPPEN

De uitvoering bestaat uit een aantal op-elkaar-volgende stappen, waarbij de uitvoering van een volgende stap afhankelijk is van de voorgaande stappen. Als in een soort schuifspelletje moeten functies en gebouwen hun plaats krijgen. Belangrijk daarbij is het startpunt. Tevens is het een randvoorwaarde dat gedurende deze ontwikkeling de voorzieningen gewoon blijven functioneren - tijdens de verbouwing gaat de verkoop gewoon door.

Hierna volgen globaal de stappen.

De eerste stappen zullen gericht zijn op het creëren van ruimte, dat is te vinden bij het cluster Leren & opgroeien. Door te voorzien in tijdelijke huisvesting van de basisschool Babylon (mogelijk in de HBS) kan het huidig gebouw van Babylon vervangen worden door nieuwbouw van een nieuwe brede school, ten behoeve van twee scholen, waarschijnlijk Babylon en de Asch van Wijschool.

Door de verhuizing van de Asch van Wijschool ontstaat ruimte in de Gaffel. Dit gebouw kan in twee fasen worden verbouwd, eerst het zuidelijk deel met de nieuwe multifunctionele zaal, vervolgens het noordelijk deel met de Bibliotheek. Door het bouwen van de zaal ontstaat de ruimte om de ontmoetingsfunctie van Odeon bij de Gaffel te huisvesten.

De derde fase concentreert zich rondom de Park-Odeonlocatie. Na het uithuizen van de ontmoetingsfunctie kan Odeon gesloopt worden. Aandachtspunt daarbij is wel voldoende mogelijkheden (ook tijdelijk) om te sporten in de wijk. Dit kan deels in bestaand aanbod, maar mogelijk ook in de Gaffel. Na sloop van Odeon kan hier een complex voor Sport & gezondheid worden ontwikkeld in samenhang met de verbouw van de parkzijde van Anthonius. Indien er ruimtelijke oplossingen worden gevonden buiten het huidig complex van Odeon (bijv, sporten aan de westzijde van het Park) kan zelfs deze stap voorgetrokken worden.

BIJLAGE 1

CRITERIA VOOR SOCIAAL MAATSCHAPPELIJKE FUNCTIES IN HET OUDE WESTEN.

INLEIDING

Op basis van de eerste fase van het onderzoek naar sociaal-maatschappelijke voorzieningen in het Oude Westen en discussies in de projectgroep is een set van criteria geformuleerd die hieronder uiteen wordt gezet. De criteria dienen ervoor om een 'meetlat' te hebben waar de te ontwikkelen oplossingsrichtingen op beoordeeld kunnen worden. Het is van belang dat de Centrumraad instemt met de criteria hetgeen de projectgroep richting geeft om tot oplossingsrichtingen te komen. De criteria zijn als volgt onderverdeeld:

Algemeen: criteria die gelden als algemeen uitgangspunt;

Doelgroep: criteria die de doelgroep(en) aangeven waar oplossingsrichtingen op gericht zijn;

Inhoud: criteria die richting geven aan de inhoudelijke - programmatische kant van het aanbod aan voorzieningen in de wijk;

Huisvesting: criteria die de voorwaarden schetsen m.b.t. de huisvesting van de voorzieningen in de wijk.

Nevencriteria: criteria die minder van belang zijn.

Eerst geven we alle criteria weer. Vervolgens gaan we op basis van de van de hierboven genoemde onderverdeling de criteria indelen en kort onderbouwen.

CRITERIA:

- a. De ontwikkeling van de sociaal-maatschappelijke voorzieningen in het Oude Westen moet passen binnen de wijkvisie 'Binden en verleiden'.
- b. Het aanbod aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen richt zich in de eerste plaats op kwetsbare bewoners uit de wijk. Het aanbod aan functies moet ook aantrekkelijk zijn voor nieuw aan te trekken bewoners.
- c. De oplossingsrichting dient de clustering van kindgerelateerde voorzieningen na te streven, zodat de optimale kansen worden gecreëerd voor de jeugd in de wijk: creëren van onderwijsaccommodaties.
- d. De oplossingsrichting streeft naar culturele voorzieningen met primair aandacht voor de jongerencultuur.
- e. De oplossingsrichting moet zoveel mogelijk rekening houden met functies en voorzieningen die hun wortels in de wijk hebben.
- f. De oplossingsrichting dient qua aanbod, binnen de sectoren onderwijs, welzijn en zorg een bijdrage te leveren aan de maatschappelijke emancipatie van kwetsbare bewoners.
- g. De oplossingsrichting dient samenhang te brengen in het versnipperde aanbod.
- h. De oplossingsrichting dient tot meer samenwerking te leiden tussen de afzonderlijke functies (Onderwijs, sport, zorg, welzijn en cultuur).
- i. De oplossingsrichting dient te voldoen aan ruimtelijke en technische aspecten, waar onder stedelijk inpasbaar, bereikbaar (incl. voldoende toegeruste parkeergelegenheid).
- j. De oplossingsrichting in termen van huisvesting dient een hoge mate van functionele flexibiliteit en toekomstbestendigheid te kennen.
- k. De oplossingsrichting dient er toe bij te dragen dat de voorzieningen qua uitstraling aantrekkelijker en meer uitnodigend worden.
- l. De oplossingsrichting leidt tot een goede mix van stedelijke- en wijkse voorzieningen, waarbij:
- m. De onderwijsvoorzieningen met name wijkgericht zijn;
- n. De welzijnsvoorzieningen met name wijkgericht;
- o. De sportvoorzieningen gericht zijn op de wijk en de aanliggende wijken;
- p. De cultuurvoorzieningen stedelijk gericht zijn.
- q. De stedelijke elementen dienen een meerwaarde te zijn voor de buurt- en wijkvoorzieningen.
- r. De oplossingsrichting maakt commercieel medegebruik van de sociaal-maatschappelijke voorzieningen mogelijk indien daarmee de haalbaarheid van de primaire (wijk)functies wordt vergroot.

TOELICHTING

Algemeen

De ontwikkeling van de sociaal-maatschappelijke voorzieningen in het Oude Westen moet passen binnen de wijkvisie 'Binden en verleiden'. In deze visie zijn zes thema's benoemd die een bijdrage leveren om het wonen, werken en leven in het Oude Westen aantrekkelijker te maken. Eén van de thema's richt zich op de sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Conform de wijkvisie dient het aanbod aan de sociaal-maatschappelijke voorzieningen er aan bij te dragen dat de kwetsbare groepen uitzicht wordt geboden op een betere toekomst. Bovendien moet het geheel aan aanbod en voorzieningen de wijk aantrekkelijk maken voor nieuwe groepen bewoners.

Doelgroep

Het aanbod aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen richt zich in de eerste plaats op kwetsbare bewoners uit de wijk. Het aanbod aan functies moet ook aantrekkelijk zijn voor nieuw aan te trekken bewoners. Naast de specifieke aandacht voor kwetsbare groepen wordt in de wijkvisie de ambitie verwoord om sociale stijgers voor de wijk te behouden. Het geheel aan aanbod en voorzieningen dient ook voor deze groep aantrekkelijk te zijn en dus aan te sluiten bij hun vraag en behoefte.

Het onderzoek geeft aan dat er een afname is in de leeftijdsgroep van 0 – 14 jaar, wat onder andere veroorzaakt wordt door het wegtrekken van gezinnen met jonge kinderen uit de wijk. Ook is er sprake van vergrijzing. In de oplossingsrichting moet specifieke aandacht zijn voor de vraag en behoefte van beide groepen.

De oplossingsrichting dient de clustering van kindgerelateerde voorzieningen na te streven, zodat de optimale kansen worden gecreëerd voor de jeugd in de wijk: creëren van onderwijsaccommodaties. Dit criterium sluit aan bij de ambitie in de wijkvisie om te komen tot clustering van kindgerelateerde functies in de vorm van brede scholen. Dit wordt ondersteund door het onderzoek. Het Oude westen is met de komst van de sociale index aangewezen als focuswijk. Vandaar uit stellen wij het kind centraal.

De oplossingsrichting streeft naar culturele voorzieningen met primair aandacht voor de jongerencultuur. Zoals in de wijkvisie beschreven heeft de wijk een duidelijke identiteit dat gekenmerkt wordt door vier begrippen: klein kosmopolitisch, eigen, jonge cultuur en intiem. Daarbij spreekt de wijkvisie zich uit voor meer kansen en aandacht voor jongeren. Qua aanbod dient er dus meer aandacht en ruimte te komen voor de jongerencultuur.

Inhoud

De oplossingsrichting moet zo veel mogelijk rekening houden met functies en voorzieningen die hun wortels in de wijk hebben.

Functies en activiteiten in een bepaalde voorziening hebben een relatie en hun oorsprong met de omgeving waar de voorziening gehuisvest is. Bij het overdenken van het belang van functies in een voorziening moet dus altijd ook worden nagegaan wat de relaties met de wijk zijn en wat de consequenties van een eventuele verplaatsing zullen zijn.

De oplossingsrichting dient qua aanbod, binnen de sectoren onderwijs, welzijn en zorg een bijdrage te leveren aan de maatschappelijke emancipatie van kwetsbare bewoners.

Dit criterium sluit aan bij de ambitie van de wijkvisie. Hierin wordt gesteld dat te veel bewoners in de wijk aan de zijlijn staan. Qua opleiding, werk, inkomen en ondernemerschap scoort de wijk slechter dan andere Rotterdamse wijken.

De oplossingsrichting dient samenhang te brengen in het versnipperde aanbod.

Het onderzoek laat zien dat het huidige aanbod versnipperd is. Dat wil zeggen dat aanbieders vanuit verschillende locaties werken (fysieke versnippering) maar ook dat er binnen sommige sectoren verschillende aanbieders zijn met gelijksoortig aanbod. Daarbij concluderen we dat het aanbod onvoldoende beleidsgestuurd wordt. De oplossingsrichting moet dus bijdragen aan meer samenhang en structuur.

De oplossingsrichting dient tot meer samenwerking te leiden tussen de afzonderlijke functies (Onderwijs, sport, zorg, welzijn en cultuur).

Het onderzoek laat zien dat het huidige aanbod vooral georganiseerd is binnen de afzonderlijke sectoren. Het aanbod is daarom ook in mindere mate probleem- en vraaggestuurd, hetgeen wel een vereiste is gezien de problematiek van de wijk. De oplossingsrichting moet de samenhang en samenwerking tussen de afzonderlijke sectoren versterken.

Huisvesting

De oplossingsrichting dient te voldoen aan ruimtelijke en technische aspecten, waar onder stedelijk inpasbaar, bereikbaar (incl. voldoende toegeruste parkeergelegenheid).

In de huidige situatie sluiten vele voorzieningen niet (meer) voldoende aan op de ruimtelijke structuur. Hiermee wordt o.a. bedoeld dat huidige voorzieningen nu niet gelokaliseerd zijn op natuurlijke knoop- en ontmoetingspunten in de wijk. Als voorbeeld refereren we aan bepaalde voorzieningen met een bovenwijks karakter, die 'verstopt' zitten in de wijk. De oplossingsrichting dient ook rekening te houden met de ruimtelijke/stedenbouwkundige visie op de wijk waar momenteel aan gewerkt wordt door DS+V. Voor een goede exploitatie van een voorziening zijn parkeren en bereikbaarheid ruimtelijke belangrijke zaken.

De oplossingsrichting in termen van huisvesting dient een hoge mate van functionele flexibiliteit en toekomstbestendigheid te kennen.

Gebouwen waar sociaal-maatschappelijke functies gehuisvest zijn moeten flexibel gebruikt kunnen worden zodat de gebruikintensiteit optimaal is. Daarnaast moeten gebouwen ook toekomstbesteding zijn zodat gebouwen geschikt zijn voor meervoudig gebruik.

De oplossingsrichting dient er toe bij te dragen dat de voorzieningen qua uitstraling aantrekkelijker en meer uitnodigend worden.

Het onderzoek geeft aan dat de uitstraling van bepaalde voorzieningen in de wijk slecht beoordeeld wordt. De huisvesting van voorzieningen moet van goede kwaliteit zijn, uitnodigend, toegankelijk en aantrekkelijk. Dat is niet alleen van belang om het gebruik van voorzieningen onder huidige bewoners te stimuleren maar zeker ook voor nieuwe groepen bewoners.

De oplossingsrichting leidt tot een goede mix van stedelijke en wijkse voorzieningen, waarbij:

De onderwijsvoorzieningen met name wijkgericht zijn;

De welzijnsvoorzieningen met name wijkgericht;

De sportvoorzieningen gericht zijn op de wijk en de aanliggende wijken;

De cultuurvoorzieningen stedelijk gericht zijn.

De stedelijke elementen dienen een meerwaarde te zijn voor de buurt- en wijkvoorzieningen.

De wijk kent nu een mix van wijkgerichte en stedelijke voorzieningen. Uit het onderzoek blijkt dat met name de onderwijs- en welzijnsvoorzieningen qua aanbod op de wijk gericht moeten zijn, de sportvoorzieningen kunnen gericht zijn op de wijk en aanpalende wijken en de culturele voorzieningen hebben een meer stedelijke gerichtheid.

Nevencriteria

De oplossingsrichting maakt commercieel medegebruik van de sociaal-maatschappelijke voorzieningen mogelijk indien daarmee de haalbaarheid van de primaire (wijk)functies wordt vergroot .

De primaire aandacht gaat uit naar het gebruik van huisvesting door sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Echter, het commercieel medegebruik kan in bepaalde gevallen de (financiële) haalbaarheid vergroten.